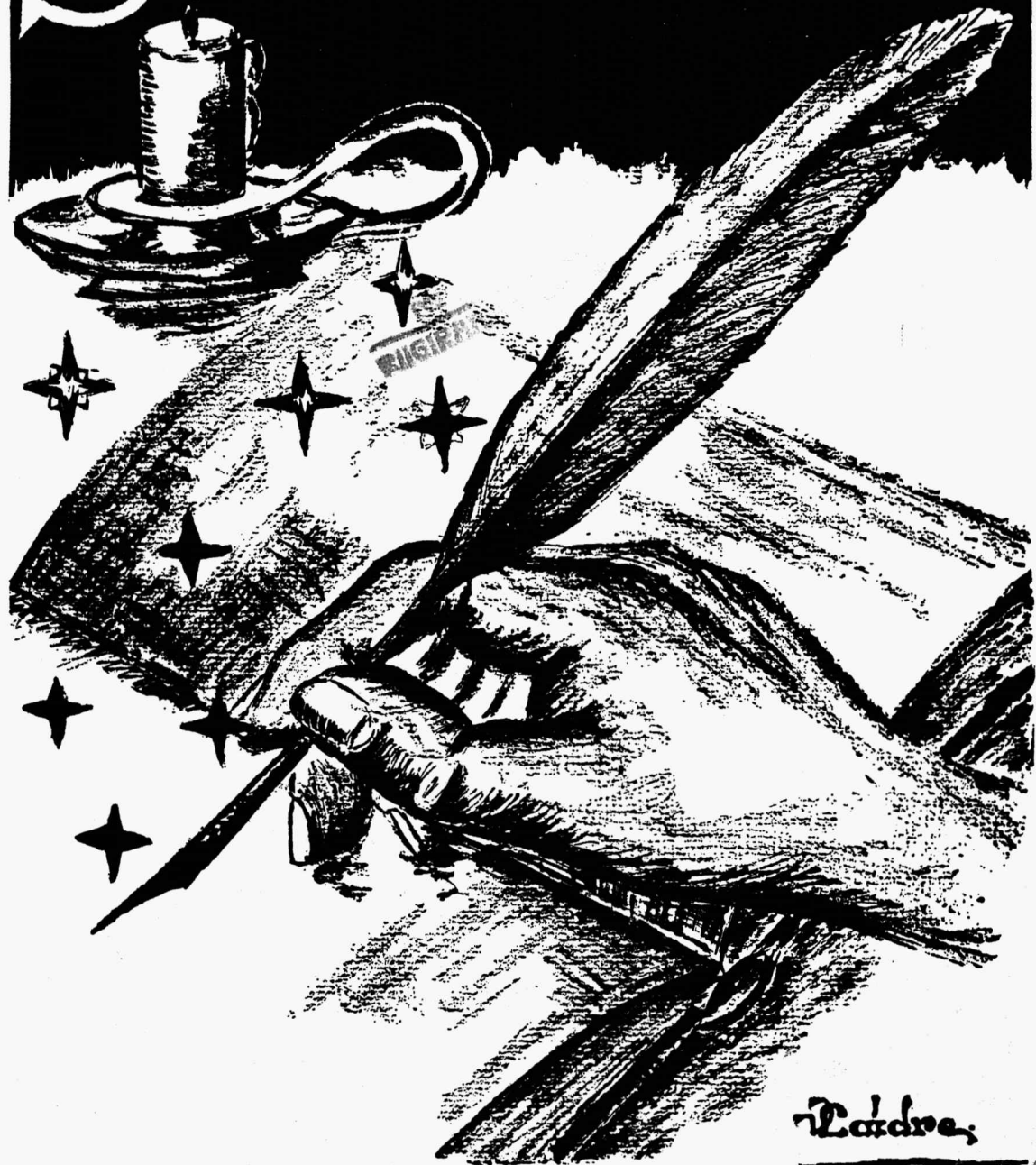

Sule Sädemed

SULESÄDEMED

NOMME GUMNAASIUMI JA PROGUMNAASIUMI ALBUM * KEVAD 1938

S 5188

(24. 9. 40)

~~Sf 19685~~
~~SE 1323C~~

Saateks

Inimlaps sünnib jõuetuna ja mingisuguste teadmisteta ning peab oma kasvueel tegema läbi kõik inimsoo arengufaasid. Ta peab tugevnema kehaliselt ja ürginimese vaimumaailmast jõudma kultuurinimese mõttemaailmani. Nagu päikesesüsteem arvatakse olevat tekkinud udukogust, nii algab inimesegi areng tumedaist ja ebamäärasteist tungidest, kuni täiseas jõuab selgusele oma sooves, tahteis ja maailmavaates. See arenemistee on pikk ja raske kujunemine ning läheb igäihel oma päikese poole. Igäüks kujutab elus enesest päikest, mille ümber teised inimesed peavad keerlema nagu planeedid, ja tesedki peavad teda selleks, kui ta aga on suuteline neid valgustama ja soojendama. Et seda suuta, kogub iga inimene oma nooruse- ja koolieal jõudu ning tarkust, mis võimaldab kiirgamist ja soojendamist.

„Sulesädemete“ üritused on esimesi kiiri, mida meie noored oma ümbrusse läkitavad. Kui need tulejoakesed on heledad, selged ja täis noorussära, nii et rõõmus meel ja hubane soojustunne tekib kõigis lugejais, siis oleme õigel teel valgusallikaks kujunemisel.

A. TEASTE.

Saatesõnad

Sa noorte vaimusünnituste varamu, nüüd asu teele
ja enesesse mahuta me hingis kääriv elujõud.
Mu soov sul kaasas olgu: et ei iial tuleks põud
ning poleks rajatud see alusmüür ei pääleliiva ega veele.
Sa noorte kasvav iha, vaimne rõõm, nüüd asu tööle,
kõik kunstis ühenda, mis mõtteist loonud keha, vaim.
Veel ikka päikse poole sirgu, nooruskevad-taim,
ning hoia meie elualgust avanemast pimedale ööle.

HERK VISNAPUU.

Me noored kodumaa pojad,
kel elu täis loitvat tuld.
Meil varjuks on isade kojad,
ning kannab meid emake-muld.

Me isad on kaitsnud piire,
seks paljugi valatud verd.
Meil tugevaks sirguda kiire,
et vabana hoida maad, merd.

Me noorusest kasvagu püüded,
et tihedaks koonduks siin ring.
Meil vägevast kostugu hüüded:
„Sa, kodumaa, oled me hing!“

H. VIII

Ma tean, et ma midagi ei tea

Nii kaua kui inimene on üldse osanud mõelda, on tema uuriv ning otsisklev vaim püüdnud avastada tõde, selgepiirilist ning absoluutset teadmist kõige olemasoleva viimseist põhjustist. Kuid juba paljude sajandite eest tunnustas kreeka filosoof Sokrates tõeks deviisi, mida esitab meile käesoleva kirjutise päälkiri. Seega on öeldud, et see, kes end armastab tituleerida looduse kuningaks, ei jõua täiusliku tõeni, kuna ta ei suuda ületada piire, mis on looduse poolt ette seatud meie teadmuste rohkenemisele.

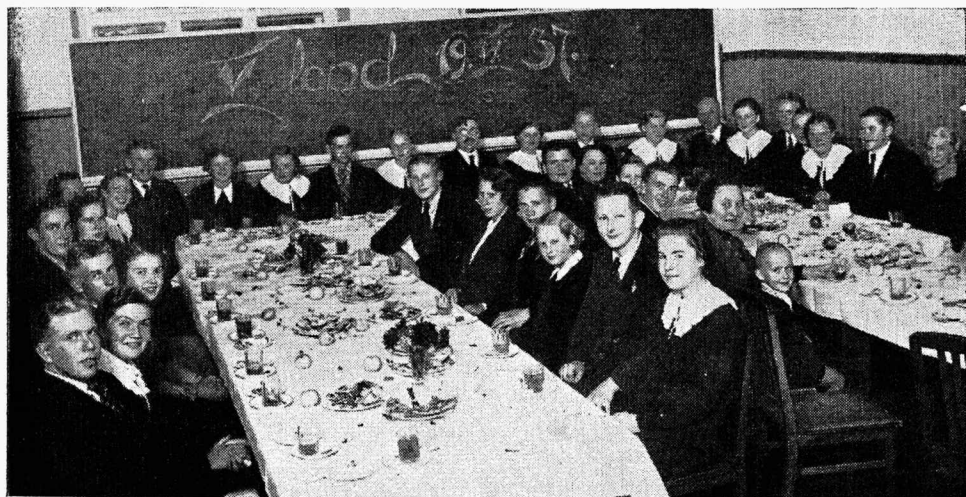
Kõige enam oli nende ridade kirjutaja veendunud Sokrates lause absurduses siis, kui ta sulges enda järel algkooli ukse, lõputunnistusega taskus. See on hetk nooruri elus, kus ta arvab, et ta teab väga palju elu põhilisist saladusist ja et edasi õppides ta võib ainult jõuda lähemale tõele ja kõikteadmisele. Hiljem aga peab ta pettunult nentima, et mida enam ta silmaring laieneb, seda rohkem kerkib juba lahendatud küsimuste tagant uusi, veel vastust ootavaid. Mida kaugemale ta vaatama ulatub, seda pikem näib küsimuste ahelik. Jõutakse veendumuseni: mida rohkem sa õpid, seda enam sa mõistad, kui rumal sa oled.

Jõudnud selle lauseni, hakkab noor tõeotsija kahtlema paljuski, milles ta seni nii kindel on olnud.

Kuhu aga pöörduda esmajoones selles pimesi kobamises meie meeltele tajumatutu tõe poole? Milline tee viiks kõige otsemmini eesmärgile? Kas mitte religioon? Ei, sest religioon ei vii meid tõeotsimise lõppeesmärgile, vaid nihutab selle koguni kaugemalegi.

Seega tuleb meil siirduda usundi juurest teadusalale ja püüda analüüsida esmajoones deskriptiivseid loodusteadusi tõe seisukohalt. Me teame, et juba antiikseid rahvaid on veedelnud looduse saladuste selgitamine. Me teame ka, et ajavahemikus esimestest teerajajatest loodusteaduses tänapäeva õpetlaseni on püstitatud ning maha kistud loendamatuid teooriaid. Sama protseduur kordub ka tulevikus, sest loodusteadus pole veel kaugeltki jõudnud oma arengutipule. Nii siis ei saa me ka loodusteaduste kaudu jõuda tõeni, sest siin põhineb suur osa ainult arvamustel ning teoorial. Kes vastutab selle eest, et kord ei tule aeg, kus uppi lüüakse kõik meie praegused tõekspidamised loodusteaduse alal ja rajatakse sootuks uued suunad uutel põhialustel?

Järelikult peame valima veelgi kitsapiirilisema ala, kus üldse võiks juttu teha kindlatest tõdedest. Sellise alana avaldub meile matemaatika. Peame konstateerima, et matemaatilised tõed on ümberlükkamatud

Nõmme Gümnaasiumi V lend märkide saamise puhul teeõhtul ühes külalistega.

kindlad, kuna need on püsinud aastatuhandete möödudes muutumatul kujul antiikaja arvuteadlasist meieaja matemaatikuini.

Tekib küsimus: mispärast on just matemaatikal privileegium kanda üldkehtiva tõe tiitlit? Vastus on: sellepärast, et matemaatika on puhtal kujul mõistuse vili; ta on ainult vaimsete ning mõistusepäraste tõdede süsteem, mille on loonud „rotio“ sõltumatusena ühestki välismaailma avaldusest.

Siit jõuame järelduseni, et ainuke sed tõed on need, mis me loome endile ainult oma mõistuse piirkonnas. Väljaspool meie mõistust seisva välismaailma suhtes kehtivate absoluutsete tõdede tunnetamisele ei jõua me ehk kunagi.

Seega oleme jõudnud intellektuaalse tõeni, mida tunnustas sajandite eest eelpoolmainitud nimekas kreek-

lane: ma tean, et ma mitte midagi ei tea. Seda põhilauset omaks võttes peame vaatama maailmale ja elule rangelt kritiseeriva pilguga. Kunagi ei tule võtta puhta tõena seda, mida meile sageli tõe nime all pakutakse.

Lõpuks võiks siis esile kerkida küsimus: kas on meie elul üldse mõtet, kui me kogu aja püüame edasi teadmise, et me kunagi eesmärgile ei jõua? Kaalutlegem aga küsimust: kas oleks elul rohkem mõtet, juhul kui meile tõestamise asemel oleks kätte antud juba tõe ise? Arvan, et ei. Siis kaotaks elu oma mõtte, kuna meil ei jääks enam midagi teha, ei millegi poole püüda. Nüüd leppigem aga sellega, et me ei jõua kunagi oma püüdluste lõppjaama ja rahuldagem püüdega oma silmaringi võimalikult laiendada ning oma intellekti arendada tervete vaadete omandamisega mõistusepärasuse alusel.

Tunne iseennast!

Vastuseks elmise kirjutuse autorile.

Kallis tõetsija! Kuid seesama Vana-Kreeka tark veidrik on lausunud veel ühe teisegi läbi aegade püsinud väljendi, kutse: „Tunne iseennast!“ Läbi aegade püsinud, suust suhu rännanud, meieni kandunud. Jah, ent ometigi viljatuks jäänud. Paljud tunnevad seda väljendit, väga paljud. Vähesed aga neist paljudest on taibanud õige mõtte. Enamus on võtnud autoriteeditundel tõeks ja omaks, arvates, et küllap see peaks sisaldama midagi suurt ja müstilist. (Eks see, mida hästi ei tunta, kuid mis arvatakse ometigi suureks, ole ju müstiline. Ja kõik müstiline erutavalt meelitab!).

Vähesed paljudest. Veel vähesemad, hoopis üksikud, on järgnenud kutsele. Loendatamatu hulk aga näikse küll olevat järgnenud teissugusele käsule: tunne välist loodust! Sest juba sajandeid enne Sokratese (469—399) poolt inimese juhtimist inimese enda juurde oli inimvaim pööratud välismaailma, välja endast. Tegeles päikesega, tähtedega, kuuga, vikerkaarega, pilvedega, tuulega. Tegeles küsimusega, kuidas on ehitatud maailm — mitte inimene oma tervikuses!

Otsiti algelementi. Thales (u. 640—546), see esimene meile teada olevaist teadusmeestest, otsis kõige nähtava algelementi vees: veest pidi moodustuma kogu loodus kõiges oma võrratus mitmekesisuses. Anaximenes (6 s. e. Kr.) teadis selleks olevat õhu. Hiljem jõuti kolme elemendini: õhk, tuli, vesi.

Ja uuriti maakera kuju. Vaevas inimvaimu küsimus: kas on maa ketta- või poolkera-taoline. Pidi tingimata teatama, mitmele sambale või millisele loomale (kas elevantile või kilpkonnale) toetub maakera.

Ning mõistutati taevaalaotust. Vaevasi pead, kuni leiti lahendus: taeva-

kumm on mingi tihe sinine kangas, milles on kaks suuremat ja palju väiksemaid auke; teisel pool kangast on tulemeri, mis läbi ümmarate aukude paistab meile päikesena, kuuna, tähtedena; kangas teeb ühes aukudega ringe ümber maakera — sellest siis päikese tõuseng, rändamine ja loojang.

Ja me praegu loeme neid lugusid nagu muinasjutte. Siis habemikud vanamehed seletasid surmtõsise näoga — praegu piimahammastega lapsed vangutavad päid ning väidavad rumalaks ja rumaluseks.

Jah, nii oli enne Sokratest. Paistab, nagu Sokrates alles esimesena nägi suurt imet, avastas suure ime, avastas seni mitte-nähtu — inimese! Milline sensatsioon! Tõesti, milline sensatsioon selles teates: maailmas on päikese, tähtede, tuule, vee, mulla, kivide, putukate kõrval ka inimene! Inimene leidis, et kõige muu hulgas on olemas veel ka ta ise!

Ent — kuniks seda ülemlaulu inim-mõistusele ta suure avastuse pärast. Ei saa neid ridu jätkates säilitada ülevat tooni ja järjest edasi lükkida tugevate hüümärkidega varustatud rõõmsaid lauseid teiste samasuguste otsa. Peab laskuma tagasi minoirisse.

Kui avastati Ameerika, hakati seda kõigekülgselt kasutama. Asuti sinna elama, pandi pärisrahvas enda kasuks orjama, toodi sealt kulda. Pärast suurimat avastust, pärast inimese avastamist teaduse poolt jäi kõik endiseks. Inimene jäi edaspidigi teaduse poolt puutumatuks, neitsilikuks. Nagu inimene ei tahtnud ikkagi veel uskuda, et ta ise on siiski tõesti olemas. Pärast Sokratest tammuti edasi endist teed — kuni tihedalt tänapäevani välja. Ikka samad küsimused teadusmeeste päis. Ainult luuletajad jäid

teadlikuks inimese enda olemasolus, teadlased mitte. Teadlased tegelesid järjest edasi taevakehadega, veega, rauaga, kullaga, taimedega, putukatega, valgusega, soojusega, hõõrumisega, liikumisega. Nagu peituks inimese õnn just teadmistes, milliseid taimi või putukaid on olemas, milliseist elemendest koosneb vesi, millal võib liikumine igavene olla, kuidas tekkis maailm, kas Marsil on elu, kust on saanud kivimürakad lausemaisse Põhja-Euroopa osisse, mis sünniks, kui läbi maakera oleks kaevatud auk ja sellesse kukutatud kivi, kes leiutas klaasi, millele võrdub $(a^3 + b)^5 - 7,3x - a^2)^2$, kui kaugemale kostub Niagaara kohin selge ja kui kaugemale pilvise ilmaga, mitu aastat kestis ristisõda, mida tähendab plutokraatia, millal sündis see ja too ja kolmas tähtis tegelane, kus asub Dubrovnik, kes kirjutas „Hamleti“ (kas Shakespeare või Bacon või keegi kolmas) — ja nii edasi — lõpmatuseeni edasi.

Ons karvavõrdki õnne juurde tulnud Galilei ja Kopernikuse elutõoga, nende elutõoga, kellede ees meie *ratio* kummardab enda põrmusse? Ons gravitatsiooni-seadus pühkinud ühegi pisara ühegi inimese palgelt? Ons mõnda valu pehmendanud teadmine, et maakera tiirleb ümber päikesele, mitte vastupidi?

On olnud hulle veidrikke, kes oma elu pühendasid portselani, potivaaba jts. leiutamiseks, kannatades ise sealjuures nälga ja külma, naeru ja pilget, vajudes küüru ja varisedes enneaegu mulda. Ons inimene raasukegi sellest õnnelikumaks saanud?

Jah, kallis *ratio*-kummardaja ja tõetsija, tõde pole otseväärtuseks, nagu pole meile otseväärtuseks kepp, millega saame õuna puust maha lüüa. Kui me keppi ei vaja, pole ta meile mingiks väärtuseks, võib-olla ainult komistuseks. Nii on ka tõega: kui ta meile midagi head ei anna, on ta väärtusetu. Teie ei kummardu ju kompvekipaberit tänavalt üles võt-

Miks sõdida või teha jahti,
Kui eestvedejaks ei ole juhti,
Kes vahel hüüab, riidleb, praalib,
Kuid lõppeks ikka asja klaarib.
Ei koolis ole juhti, „ducet“,
Kuid seda mõtet omab kaudselt
Direktor — kooli tugi, pääste —
Meil sellel ametil on Teaste.

ma, kui see on Teile tarbetu. Ja mõnigi tõde on niisama tarbetu kui kompvekipaber. Seejärest ei maksa tõde otsida igal juhul. Otsigem ainult väärtuslikku tõde, tähendab niisugust, mis teeb elu õnnelikumaks või aitab hoiduda õnnetustest. Muidu tallame tühja tuult ja raiskame asjatult aega, kallist aega.

Te kardate, et me kaotame siis elumõtte, kui kõik tõed kuni viimseini oleme kätte saanud. Arvate, et meil ei jää siis enam midagi teha, millegi poole püüda. Oh ei: jääb! Ega elu seisne tõetsimises, elu seisneb elus endas. Elu on esmajoones elamiseks. Aga Te tahate elu samastada tõetsimisega, hoolimata liiatigi sellest, kas see tõde on ka väärtuslik, vajalik.

Arvan, et palju tähtsam on otsida „head“ kui „tõde“. Inimese mõtted on keerelnud esmajoones tõe-vale telje ümber. Kas poleks mitte õnnistust-toovam, kui need keerleksid hea-halva telje ümber? Kas poleks inimene mitte õnnelikum, kui ta meeli vangistaks Tõe ja Vale asemel enam Hea ja Halb? Me küsime igal juhtumil, kas see või too on tõde või vale.

Kas ei peaks igal juhtumil aga küsima, kas on hea või halb? Seepärast, et Tõde ja Vale on tihti külmad inimese õnne vastu, Hea ja Halb aga mitte iialgi. Tõele ja Valele pole alati tähtis inimese õnn, Heale ja Halvale aga eranditult alati.

Kuid sellega pole veel öeldud, et Tõde-Vale ja Hea-Halb oleksid põhiliselt erinevad ega puutu kokku. Eil Tõde on harilikult ka hea ja vale enamasti ka halb.

Millises teadusvallas on tõde igal juhul hea ja vale — halb? Neis teadustes, mis tegelevad inimese endaga või mis ligemalt puutuvad inimesega kokku. Neis teadustes, mis soodustavad inimese enda tundmist: kõigepealt psühholoogia, bioloogia, füsioloogia, anatoomia, ka keemia, siis pedagoogika, sotsioloogia. Need teadused peaksid olema tulevikuteadusteks.

Uue planeedi avastamine ei teeks ühtki inimest karvavõrd õnnelikumaks. Mõne seaduse leiutamine meis endis ja selle ärakasutamine võib olla meile suureks õnneks — aga neid seadusi me tunneme hoopis vähe või ei tunne üldse. Kõike kauget, meist eemalolevat, tunneme tarbetult hästi. Endid aga nii lõpmatult vähe. Ent uurime üha edasi seda kauget, nagu peituks ses kauges meie õnne ja õnnetuse, elu ja surma küsimus.

Sokrates kutsus inimest tema enda juurde: Tunne iseennast! Mida tähendab „tunne iseennast“? „Tunne iseennast“ tähendab: tunne oma jõudu ja vaimseid võimeid; tunne oma tiibade

tugevust ja nõrkust; tunne oma suutlikkust ja suurema või väiksema suutlikkuse bioloogilisi ja psühholoogilisi põhjusi; tunne ära, mis teeb sind tugevaks ja nõrgaks, julgeks ja araks, andekaks ja andetuks; tunne ära, millest sõltuvad sinu temperament ja meeolud, iseloom ja mõtteviis; tunne ära, milline elukutse sulle parimini sobib; tunne ära inimese väärtus ja asukoht looduses; tunne ära inimese elu mõte ja eesmärk; tunne ära, mis on sulle kasuks ja kahjuks, õnneks ja õnnetuseks; tunne ära, mis on sulle hea ja halb, ilus ja inetu; tunne ära, millest sõltub sinu tervis, kehaline ja vaimne; tunne ära, millest sõltub kokkukõla soovide ja nende rahuldamise vahel; tunne ära, millised tegurid valitsevad sinu elu üle; tunne ära oma seisukoht inimeste hulgas — ja nii edasi, kaugele edasi.

Kui sa oled kõige selle ja palju muud ära tundnud ja vastavalt oma elu ning nõudmised ja püüded korraldanud, siis oled iseenda leidnud.

Kui palju neid „tunne ära-sid“! Ja kui lõpmata palju küsimusi iga „tunne ära“ juures tekib! Me siin peagu mitte midagi ei tea, ainult kobame umbkaudu. Välisloodus pole inimesele enam saladuseks, inimene ise on jäänud endale suureks saladuseks. Need tõesed, mis määravad inimese õnne, on veel leidmata.

Siin on tööväli tõeotsijaile!

Inime, oma õnne nimel — jäta taevakehade ja potivaaba otsimise kometimäng, sea Hea kõrgemale Tõest ning otsi ja tunne iseennast!

HEINO VIL

JOULUÖÖL

Kõlab kellahelin hele.

Imetele

Tundmust vaamet, ebamaist,

Esile meis kutsub mida

Kellatornist häälderida.

Teotseb eriline vaist.

Saabunud on rahupüha,

Haihtub üha

Meelest kõik, mis murelik.

Sügav õnnetunne mingi

Riivab lennul inimhingi,

Hellub iga surelik.

Kutsub veelgi kellakaja,
Jalutaja
Juhib pühakotta see.
Rahvamassis vaikne ootus,
Ebatavaline lootus:
Jõuluimet näeme me.

Küünlad kuusel läidetakse,
Täidetakse
Valgusega hämar ruum.
Jutlustaja jõulukõne
Lahendab probleemi mõne,
Selgub jõulumõtte tuum.

Kajab jõuluevangeelium,
Suur müsteerium
Rahvamassi lummutab,
Hääbub maailm materiaalne,
Jääb vaid mõte irreaalne,
Mis kõik tõese summutab.

Tõuseb kujutlusse helge
Pilt, nii selge,
Muutub jälle elavaks
Pinge idamaine õhus;
Tagasi see sündmus tõhus,
Aastatuhandeid vaid kaks.

HERK VISNAPUU

Silmis säde, veres kihin,
rõõm mul haarand käest.
Kõrvus kostab tuulevihin:
alla lendan mäest.

Lume tuiskel hoogu juure,
kutsuv kaugus eel!
Takistusiks pole puure,
rännuküps on meel.

Õ. PADRIK

Meil põhjatalve ilu,
lumivaip valge
ehib kõike, ilm on vilu,
taevaski selge.

Pehme lumi lennul tuiskab,
jäljed lumel sees.
Süda rõõmsalt tuksub, hõiskab —
särav lumi ees.

Nägemus vast alles hajub,
Kõrv kui tajub
Lõppkoraal-meloodiat.
Tühjub kirik, hävib luule,
Pärast unelmat nüüd kuule
Tõelikkusparoodiat!

Jõuluvõlu siiski säilib,
Hinges häilib
Küünlasära ikka veel.
Sammub vaikes hardumuses,
Mõtisklevas tardumuses
Igaüks taas koduteel.

Selle öö kuid omapära —
Jõulusära
Koduski ju ootab meid,
Surnud hinge ümber luues,
Kivinenud aju tuues
Uudseid aateid, häid ideid.

Varsti viimne küünal kustub,
Tahtki mustub,
Suitsulõhn vaid hajutab
Elu tühja rumaluse
Mõttest, märgi jumaluse
Kestvalt hinge vajutab.

Suusaretk

Lumelooris puuderivid,
sinab taevakaas.
Päikse külvist kalliskivid
sätendavad maas.

Jälle märke, mäest alla,
edasi viib tee.
Ohjeldusist murrab valla
nõoruspäve-kee.

Suuskadel

Pange ruttu suusad alla,
rihmad pinguli!
Kepid kätte ja siis valla
mäest kiiresti!

Abielu lävel

— On üks tavalisemaid tolle aasta jaanuariöö ilmu, algab isa jutustust oma pojale. Külmad ja teravad tuulehood toovad hallist pimedusest lumekübemeid kui peeni suhkruteri, pühkides esiteks nendega siludes üle põllu ja tee ning joostes siis võimsa kohinaga edasi metsa.

— Põrgu ilm, pomiseb üksik jala-käija sumades edasi kinnituisanud teel Saareküla suunas, keeb kui viimsepäeva laupäeval.

Siis jõuab mineja ristteele. Kui nüüd minna vasakule, jõuaks Kulinale, kui minna aga paremale, tuleks viimaks Karjasoo kaudu Sõõrule välja. Sinnapoole pöördubki öine teeline kiirendades sammu. Väledate ja energiliste liigutustega on see mees. Kerge pihtkasukas ei varja tema saladust, kuna hülgelahkne, sügavalt pähe tõmmatud talvmüts jätab vabaks noore näo, millest välgub kaks terashalli silma.

— Raskelt teenitud leib, see metsavahi oma, mõtleb noormees.

Imelik, kuidas ta on saanudki metsavahiks. Selgesti on meeles ilus talvapäev mõni nädal tagasi, kui vana hall metsaülem, kelle juures ta teenis sulasena, kutsus tema enese juurde.

— Sa hakka õige metsameheks ja mine seda Kiige rajooni vahtima, oli vana siis öelnud.

Temale oli see kõik olnud usku-matu, aga kui vanahärra edasi rääkis ja lubas algusel Metsatalu pidamiseski aidata, pidi see olema tõsi. — Viimaks oli see hea inimsõber veel öelnud, et ta loodab oma tublile poisile, et viimane varsti ehk oma vahtkonnas laastava metsavarguse suudab kaotada ja sellega riigile ning temalegi suurt rõõmu teha. Selle järele oli metsaülem jutustanud, kui hädaohtlik on Kiige vahtkond jultunud ja julgete metsavaraste poolest. Kui-

das viimased isegi metsavahti ennastki ei karda ja ajanud näiteks ühel, kes oli öösi metsas olnud luusimas, roika varrukast läbi ja teise kuue alla, muutes mehe kangeks kui kipsikuju, ja pannud siis veel vaesekese kammitsasse. Säärase hernehirmutisena leitud õnnetu metsamees poolkülmanult järgmisel hommikul teelt.

Teda see aga tookord ei kohutanud ja nii on saanud popsniku pojast metsavaht, teise sulasest — Metsatalu peremees. Talumehed on hakanud hüüdma teda härra Ilusaks, kuna sõbrad — Metsavahi-Karlaks. Tõus on olnud hea. Kui nii edasi läheb, täituvad viimaks ehk ta südamesoovidki. Saue-Virve ja tema, võib-olla saab see nüüd võimalikukski, kuna ta on kerkinud vana Saue-Petri jõukast talunikust Virve isa silmiski kindla seisukoha ja teenistusega isikuks. — Silmade ette kerkib tulevane elupilt: tema Karla tuleb metsast, väsinud ja roidnud, kodus võtab teda vastu aga kallis naine, kelleks on Virve, keedab teed, siis nad joovad seda, jutlevad ja on õnnelikud...

Seal lööb äge tormihoog lund Karlale silmi ja ta on silmapilk jälle reaalsuses leides end metsateelt üsna Karjasoo lähedalt. Eks tulnudki ta ju täna öösi kodunt välja kavatsusega minna Karjasoo uhkeid saari kaema, kuna säärase tormiga on igatahes karta metsavargust.

Siiani pole Karla aga midagi kahtlast veel märganud.

Siis äkki lõikub mässavast õhuval-last läbi raksatus, mida võib teha küll ainult mõni väga suur laaneko-danik langemisel.

— Kas tuul või nemad, jookseb mõte läbi Karla pea.

Igal juhul tuleb jõuda selgusele ja ta hakkab sumpama edasi hääle suunas metsaaluse pehmes ja päratusü-

gavas lumesalves, astudes teelt kõrvale.

Jõudnud läbi tihedast kuusepadrikust, ilmub pimeduse ja tuisu tõttu ähmaselt omapärane pilt. Maha on saetud hiiglasaar, mis oma sirge tüve nüüd küll peab tooma ohvriks kalalaitungijaile. Puu juures askeldab aga ainult üks mehekogu. Rahulikult kavatseb see hakata saagima langenu tüve.

— Naljakas, kuidas ta siin ometi suutis tulla üksinda toime, arutleb Karla. Näib aeglaste, kohmakate liigutustega, vist veidi küüruski, küllap vana mees. Ehk on tema tulekut märgatud ja küüraka kaaslased lipanud padrikusse? Milleks see üks aga siis veel siia jäi? Olgu, igatahes tema neid röövleid juba ei karda.

Käe libistudes revolvi juurde taskusse kargab Karla taadi kõrvale.

— Oled vangistatud, vanamees, praegune metsavaht enam metsavargaid ei salli. Tule kaasa, kaabakas!

Üllatunult ja teeseldud ehmumisega vaatab küürakas tulijat. Siis, jättes sae seisma, venitab pikalt ja rahulikult:

— Või vangistama kohe, noorhärä. Oled ikka vahva mees küll, ega öelda ole midagi. Kes sa niisugune ise õige oled, et tuled öösi metsa vanainimest ehmatama nii julgete ja kõvade sõnadega.

— Said, lontrus, juba teada, et metsavaht olen, hakkab Karlat vihas-tama vanamehe rahulikkus.

— Või metsasaks ise, imestab varas, hääles pilge. Ega ole midagi öelda, oled siis leivamees. Kohe päris kõva leivamees oled — söö kas või lõhki. Minagi tahtsin saada metsavahiks, kuid ei saanud. Nüüd käin siis niisama metsas meelt lahutamas. Kui siis millegi juures töötan, ei tohi sa, noormees, seda aga kohe vargu-seks karjuda. Puud on Taevaisa külvatud, ega ole nad seega sinu ega kellegi teise. — Aga, armas sõber, ole meheks ja karga õige vanale ap-

pi sae teise otsa, üksi kahemehe tööriistaga töö on ikka nagu kammitsas.

See on Karlale juba liig. Liig mis liig. No küll ta kord säärase pilke sellele saatanale ilusate protsentidega juba tagasi maksab, oodaku ainult.

Siis äkki leiutab Karla ümbrust-luurav pilk midagi kahtlast paremal padrikus väikese kuusejässaku all. Kui teraselt uurida, võiks selles tunda lamava inimese.

— Tähendab, valvavad metsas mu käitumist, need vargad, välgatab Karlal pähe. Sealt see vanamehe haruldane julguski.

Metsikult hakkab Karla aju tööle, et midagi välja mõelda oma vaenlaste vastu. Ei tule aga midagi mõistlikku pähe.

Aja võitmiseks olekski nüüd kõige õigem nõustuda taadi alandava abipalvega. Nii võtavadki mehed sae ja ühtlane vihin seltsib tuule kaebliku ulgumise-ga.

Suure kiirusega jookseb aga tuhat tabamisplani läbi Karla pea. Viimaks ta leiabki ühe, mida võiks hea õnne peale ehk usaldada.

Saladuslik võõras on tal praegu selja taga, vanamees saab tema ees teispoole puud. Kui nüüd haarata revolver, lüüa selle päraga taat uimaseks ja laskuda siis kiiresti teispoole saart, oleks ta võsamehe kuuli eest kaitstud ja üks vaenlane löödud rivist välja. Saaks siis ehk teistegagi kuidagi hakkama.

Äkilise ja kiire liigutusega tõmbabki Karla relva ja virutab sellega kokkunud äti pealaele. Vana vajub kokku lumele kui välgust rabatud.

Siis tabab aga Karlatki ootamatu hoop pähe, keegi pidi olema vahepeal seljatagant juurde hülinud. Tal lööb silmade ees mustaks ja kaotab teadvuse.

Ärgates Karla tunneb end lumega hõõrutavat. Lüües silmad lahti näeb ta kolme pika habemega vanameest põlvitavat ta keha ümber, teiste seas ka talle juba tuttav karvane nägu.

— See sinder on omast uinakust varem tõusnud kui mina, mõtleb Karla. Tubli kolp põrgulisel, kannatas vahvalt võimsa löögi välja.

Kui mehed märkavad, et metsava-hil on jällegi eluvaim juures, algab üks nendest, kelle noor, kõlav hääl sugugi pole kooskõlas ta vanamehe välimusega.

— Maskeeritud, sitikad, lausub Kar-lale ta mõistus.

— Oled vahva mees, kõneleb ha-bemik, kärmas kui kumalane, aga ei vedanud. Tõuse nüüd üles ja me saa-dame sind ilusasti koju, müidu ehk mõtled jällegi teha mõne rumaluse. — Laseme sind täna kergelt minna, hoiatuseks nimelt. Pea seda teine-kord meeles, metsasaks.

Karla teadvuseta olles on mehed saare pakkudeks lõigatuna paiguta-nud juba kustki peidust toodud ree-le, mille ees rahutult seisab kogukas hobune. Nüüd hüppab küürakas ree-veerele, liigutab vähe ohje ja saa-repakud kaovad varsti silmist met-satee järgmise käänaku taha.

— Hei, söber, tõuse ometi jalga-dele, ega me sind täismeest ometi kandma hakka, ütleb üks kahest ma-hajääjast, ja läheme ilusasti koju.

Valutava peaga tõuseb Karla, ime, et ta kolju veel säärase karulöögi välja kannatas.

Siis hakkab ta pikkamööda mine-ma kodu poole. Löödult ja kurvalt astub edasi kahe tugeva mehe saa-tel.

Kui viimased tema õueväravas kaovad, hakkab tõmbuma juba valge-maks, kuulutades Karlale nii raske öö üleminekut pühapäevaks.

*

Alevi seltsimaja on tulvil sigimist ja sagimist. Inimestest täiskiilutud ruumid sumisevad kui mesilastarud, sest kohalik kaitseliidu kompanii pü-hitseb oma aastapäeva. On tulnud kokku ümbruskonnast nii noori kui vanugi. Teiste seas on sel pühapäeva

õhtul peol ka Saue-Virve ja Metsa-vahi-Karla. Kokku ei saa nad aga enne kui peale eeskava, sest Virvel on näidendis osa ja vabaneb alles tantsu alguseks.

Pikkamööda venib eeskava. Viimaks ometi kostuvad pasunahelid esimeseks valsiks ja Karla hakkab nukralt suunduma jalutusruumist tantsusaali poole, kui teda äkki haaratakse tagant varrukast ja kõlab talle nii tuttav ning armas neiuhääl.

— Kuhu sa, vanapoiss, ometi tor-mad? Tere õhtut!

— Tere! Tahtsin minna Saue-Peetri juurde, et ta lubaks mul oma kauni tütreaga tantsida üks valss, nae-ratab Karla.

— Selleks pole ju luba tarviski, tuleb vastus. Ja juba nad tiirlevadki valsitaktis, Saue-Virve ja Metsavahi-Karla.

Esimene on viimasest veidi lühem, nii et noormees peab rääkides ikka natuke alla vaatama, kuna neiu üles. Karla pilk viibib nautides Virve pruunidel soojadel silmadel, tema tume-dail, veidi lokiis juustel ja nii meel-divail, korrapäraseil näojoontel.

Siis tõstab neiu laud, nende pilgud kohtuvad ja kaks saledat keha liibuvad tihedamalt teineteise vastu.

— Karla, algab viimaks neiu pika vaikimise järele. Sul on nägu, nagu oleksid sõõnud eriti mõru küüslau-ku. Räägi mulle, sosistab ta anuvalt, mis sind piinab, võib-olla saan sind ehk kuidagi aidata.

— Karla on liigutatud neiu tähelepa-nust ja sõnakuulelikult algab pihti-mist.

Ja ta jutustab, mis on juhtunud metsas tunaemlisel laupäevaööl, kui-das teda pilgatud ja isegi vargaid ai-tama sunnitud, kuidas ta võitluses alla jäänud ja nagu poisikest viimaks koju tuduma saadetud, ning lõpuks veel pühapäevasesest asjatust varaste tagaajamisest, sest jäljed olnud kinni tuisanud.

— Ära, Karla, võta seda asja nii südamesse ühti, lohutab Virve, oled ju selle ameti peal alles algaja. Küll õpid viimaks nende mõrtsukate riukad ära ja saadad nad veel kindlasse kohta.

— Kui kord oleks nii, sosistab Karla, kas tuleksid siis metsatallu..., suu ei taha kaugemale minna, kuid pilk lõpetab selle eest... perenaiseks.

— Küsid veel, vastab küllalt selgelt neiu silmade härdunud vaade, nii et sõnad oleksid siin liiga argipäevased ja üleliigsedki.

Orkester lõpetab. Virve ja Karla sammuvad jalutussaali.

— Nüüd pean lahkuma, lausub siis noormees kahetsusega hääles. Lõbutse hästi, kallid laps!

Virve üllatub, kuid mõistab kohe, et Karlal on midagi ees ja laseb tal mina, andes kaasa sooja käesurve ja saates pilguga ukseni.

Karla on kutsunud ühes oma parima kaaslaste Vanatalu Eedi ja nüüd sõidavad sõbrad keskmist traavi Vanatalu halli ruunaga mööda Sõõru-Kulina maanteed kodu poole. Ilm on kaunis kena, puhub küll kõva lõunatuul, aga see jääb sõitjatele seljataha ja neil on Eedi valges sõidurees istudes päris mugav jutelda või vaadelda kuusirpi, mille eest pikkamisi ujuvad mööda hallid pilverünkad tumesinisel põhjal nagu jääkamakad kevadisel jõel.

Mehed on jõudnud juba suure Sõõrumetsa esimeste puudeni, kui äkki tuleb käänaku tagant välja hobune, vedades enese järel rege mingisuguse koorma ja kolme inimkooga.

Karla tunneb vaistlikult oma laupäevaõhtused sõbrad ja annab sellest ka Eedile teada.

Las nad tulevad lähemale, mõtleb Karla, jooksevad otse lõksu.

Mehed tulevadki, kuid pöörduvad aga varsti järgmisel teeharul paremale, Ussisoo poole. Et sindreid nüüd

On ju üle tota terra
Luhäär üks tore härra;
Ta tugev külg on liide cum,
Caesar et Historicum.
Olgu au ja rahu, kiitus
Tal ja bonus appetitus.

tabada, peaks sõitma neile järele, mis oleks aga liig kahtlustäratav. Parata pole kahjuks midagi, kuna kustki teistkaudu kelmidele ette sõita on ka võimatu puudevate teede tõttu.

— Peame ikkagi neile järele sõitma, otsustab Karla.

Eedi sirutabki ohje, regi pöördub eelmise jaoks järele ja ruuna traavides hakkab kiiresti eessõitjatele lähenema.

Nüüd lisavad aga jälgitavadki kiirust, püüdes säilitada aupaklikku vahemaad. Sellega peab aga Vanatalu ruungi tihendama sammu, ja lume tuisates hobuse kapjade alt vastu reeped algab kihutamine mööda tuisanud teed.

Viimaks hakkab vahemaa väheneda — koormaga pole ju võimalik pidada tagajärjekat võidusõitu saani vastu.

Seal langeb aga midagi tagaetaivate reest ja imesteldava kiirusega kaob jälgitav sõiduk Eedi ja Karla silmist ööhämarusse.

— Hea hobune saatanatel, vajusid ära kui tuul, peab üllatunud Eedi kiitma. Meie hall oleks nagu seisnud, nii eemaldusid peletised.

Lõpetanud asjatu tagaajamise, siirduvad sõbrad tagasi saladuslike meeste mahajäetud koormat kaema.

— Ilus pakk, lausub Karla kohale jõudes.

— Saab häid reejalaseid ja rattavitsugi, arvab Eedi. Nüüd ajame ta aga rekke ja viime su õue otse toa akna alla, et nad sunnikid teda jällegi ära ei viiks, nagu seda pahatihti su ametikaaslastele on juhtunud.

Et hoida peorõivaid, saadakse raske saarepakk suure tööga rekke ja mehed jätkavad sõitu Metsatalu suunas.

Palju on teel rääkimist ja arutlemist möödunud juhtumi üle, kuid vargaid tunda ei õnnestunud Eedilgi.

Nii jõutakse varsti Metsatallu ja mehed ajavad paku metsavahi magamistoja akna alla vana hobukastani kõrvale maha. Siis lahkub Eedi, lausudes veel minnes, et see on Karla esimene võit, pidagu viimane seda meeles ja ärgu edaspidiseks julgust kaotagu.

Karla jääb üksi. Sõbra sõnad on mõjunud talle jõuduandvalt ja värskendavalt ning rahuliku südamega astub ta oma tuppa, silmitseb veel kord läbi akna jämedat krobelist saaretüve, — siit teda küll keegi ei julgeks tulla ära viima, mõtleb ja poeb siis voodisse vaiba alla, vajudes pea töömehe teenitud unne.

Suur on aga Karla kohkumine, kui ta järgmisel hommikul ärkanult nagu naljapäraselt vaatab aknast välja sammaldunud kastani alla ja märkab — tema oösine töövili on kadunud, suur saarepakk auranud nagu õhku või vajunud maasse.

Üks-kaks on metsavaht riides ja järgmisel momendil seisab ta juba kohal, kuhu öösi Eediga paku olid jätnud. Imestunult vaatleb ta sügavat ja kumerapõhjast õõnsust nagu väikest kraavi, mis viib kastani alt läbi õuevärava tee. Muud võõrastavat midagi Karla ei märka.

Ainuke lahendus paistab olevat, et vana elatanud metsakodaniku tüvele ei meledinud ikka see olemine metsasaksa akna all, ja roomas siis lihtsalt ära kuhugi paremale paigale, jättes järele oma raskuse tõttu sügava tee.

Siis torkab aga äkki midagi Karla peale. Eks see kraav lõpe ju teel, kust enam edasi ei lähe ühtki jälge. Kui nüüd saareisand pole heaks arvanud jätkata põgenemist lennates, siis peab ta kindlasti olema edasi sõitnud reel.

Seal silmab Karla kaugemal lumel midagi ussitaolist. Astudes lähemale ta leiab, et see on lühike osa uuest tugevast kanepiköiest. Aa! Nüüd hakkab see suur imegi vähehaaval metsavahile selguma.

Tähendab, kui Eedi oli ära läinud ja magama heitnud, tulid sulid tagasi, vedasid köiega paku akna alt teele ja, et metsavahti hobuse äraajamisega mitte äratada, tõstsid ta seal reele ja, kõrvaldanud siis jäljed, sõitsid tuldu teed tagasi. — Võta nüüd veel kinni. Tee jälgi täis, kes ütleb, misugused just on röövlite omad.

— Kus see Pai siis küll pidi olema, ei teinud teine häältki, meenub äkki Karlale. Täna pole teda veel kuskil näha olnud.

Ja hakates otsima oma truid koera, leiab peremees ta viimaks küüni värava alt lamamas, külmana ja kangena, koon ettepoole sirutatud, jalad õieli, kuna kõrval vedeleb suur loomakont.

— Tapsid, saatanad, enne koera mürgitatud lehmalihaga ja siis viisid paku, kiristab Karla. Aga niisugune mäng peab varsti lõppema, enne ma ei puhka!

Ja surudes käed otsustavalt taskusse suundub metsavaht oma igapäevase kohustuse juurde.

*

On möödunud juba kaks nädalat viimasest õnnetus pühapäevaõöst.

Karla on käinud järjest metsas iga öösi, puhates selleks päeval vabal ajal, kuid midagi pole juhtunud. Salapärased habemikud pole end näidanud enam kuski. See on aga äärmiselt kahtlane ja kartes mõnda suuremat metsarüüstamist valvab Karla seda hoolsamini.

— Tahavad vist mind panna uskuma, et nad enam metsa ei lähegi, mõtiskleb Karla, et siis kord, kui ma ilusasti rahulikult voodis magan, ära viia kas või pooled Karjasoo saartest. Aga oodake, veljekesed, küllap iga asi tuleb omal ajal, samuti minu rahulikud magamistunnidki.

Sedalaadi arutleb Karla tihti, kusjuures sageli suurte metsavaraste tabamisplaanide kõrval Virvegi tikub nagu ununema. Aga kui Karla ise seda märkab, lausub ta enesele nagu vabanduseks:

— Kõik mingi järekorras, kui mets saab pisilastest vabaks, küll on siis aega Virvegi jaoks.

Ja endise hoolega tallab ta metsa juba tuttavaiks saanud radu. Öösi ei käi ta aga enam mööda kõvakssõtkutud teed, käed jopitaskus ja hülgenahkne talvmüts sügavalt pähe tõmmatud nagu laplasel, vaid liugleb hääletult suuskadel mööda varjatud metsaalust kui paha vaim.

Ühel veebruarikuuööl võimegi teda kohata sääraselt suusatamas Mädajärve suunas. Äge torm raputab halastamatult puid ja põsaid ning hall taevas ähvardaks nagu iga minut hakata külvara neitsilikke lumeteri, et muuta sellega maa korrapealt mässavaks lumetuisuks. Raske on suusatajal pääseda edasi vastu tuult, vägisi tahab viia tagasi. Olukord muutub paremaks, kui Karla pöördub veidi vasakule, sõites tuulesuunaga risti. Kiiresti liugleb ta nüüd suurte, sirgetüveliste mändide alt välja noore kuusesalga varju, sealt edasi üle Ämmamäe ja varsti ta ongi Hundi-laugastikukaelal. Nüüd veel pööre

vasakule ja hea pärituulega jooksevad suusad Karjasoo poole.

— Kui täna nad on siin, siis igatahes nad mind siitpoolt ei oota, muigab Karla, tasandades sõitu ja juhtides enam tihedamate kuuskede varju.

Pikkamööda liugleb ta nüüd edasi, oodates ja teravalt iga häält ning liigutust tähele pannes. — Kas seal ei segunenudki tormiulumisest nagu tumedaid kirvelööke?

Ja teinud veel mõned tõuked keppega, Karla libiseb tihedate noorte kuuskede taha varju, mille läbi ta võib näha taamal puu kallal askeldavaid mehi jäädes ise nägematuks.

Siis äkki kostab kuuskede seest just tema ees puristamine. Jahmunult tõmbub Karla tagasi, aga saades kohe aru, et see on ainult hobune, läheb ta asja lähemalt vaatama. Kallutanud ettevaatlikult oksast veidi kõrvale, näeb Karla hästipeidetud rege ja hobust. Viimasel on korralikult tekk seljal ning heinugi raputatud veidi lumele.

— Head peremehed sul, suksi, peab Karla möönma.

Seal tuleb talle äkki idee, suurepärane mõte. Kui nüüd õige viia hobune ära, on vargadki käes, kelleks on küll kindlasti vist selle kõrvi peremees. Visanud suusad reele, võtabki Karla piinliku ettevaatusega loomalt katte ning, kuna see on seisnud igaks juhuks sõiduvalmis, haarab ta rekke astudes ohjad ja tulise kiirusega hüppab kõrb võsast välja. Raske on Karlal juhtida kärmast looma tihedas metsas, asi muutub aga lihtsaks ja lõbusakski teel.

*

Siin peatub isa jutustuses.

— Mis siis sai? küsib teraselt kuulanud Ilmar.

— Mis seal ikka sai, kostab isa. Hobune viidi Metsatallu, kust ta läks edasi politsei korraldusse. Seal küla-

mehed tunnistasid ta Ilvese omaks. Ilvesed ise läksid aga seega istuma.

— Aga, isa, mida Virvest siis sai, uudishimutseb poiss.

— Karla naine sai, vastab isa naeratades.

— Aga ütle, kuidas sina kõike nii hästi tead, ei jäta poiss meest rahule, isegi see on sul selge, mida Karla mõtles. Või luuletasid mulle?

— Ei luuletanud, poju, hakkab isa seletama. Vaata, Karl Ilus, Juhan Hein, sinu isa ja mina on kõik üks mees, samuti kui Saue-Virve, Aino Hein — ennem Aino Piir — ja sinu ema on üks naine. On sul selge nüüd, sa rahn?

— Me pole aga Metsatalus, isa? ei jää Ilmar rahule.

— Muidugi mitte, lausub naerata-des pojale nüüd ema, kes on vahepeal tulnud tuppa ja jutustuse lõppu kuulnud, oleme Saue ehk Piiril, sest vana Saue-Peeter, õige nimega Peeter Piir, jäi vanaks kohapidamiseks ja meie — ta vaatab mehele — tulime siis tema asemele.

Siis naeratavad kõik kolm rahulolles ja Ilmargi tunneb, kui õnnelik ta on.

Väljas aiateibas paugutab pakane ja tuul mängib peitust hoonete vahel, toas laotab aga taluhaldjas rahulikult oma tiivad üle mehe ja naise ning nende poja ning lubab neid kaitsta veel edaspidigi, nagu ta siiani neid on hoidnud.

LILIA PIPAR.

ÖÖ

Vaikne öö. Kõik loodus uinub.
Pole kuulda inimhäält.
Ainult ööbik vaikselt hüüab
Kaugelt, kaugelt oksa päält.

Tuul on uinutanud lilled
Juba ammu magama,
Nende ette unekerad
Kuldsed pannud keerlema.

Tasa vulisedes voolab
Läbi nurme ojake.
Hommikuks ta merre jõuab,
Mis on kohav, sinine.

Lillelõhn — nii õrn ja mahe —
Üle aasa laotub.
Udu niiske, hall ja jahe
Oja kohta asetub.

Nüüd tuul puude ladvus kiigub,
Püüdes uinutada end,
Sest et homme juba vara
Algab taal tal lõbus lend.

Taevavõlvil helges sinas
Sõuab kuu kui uhke luik.
Kord ta kaob hallis viinas,
Vahel näib kui kuldne laik.

Nii ta taevavõlvil liugleb,
Kuni hommik koitma lööb.
Teda asendab siis päike,
Kes kõik unest üles a'ab.

Perenaised

(Dialog).

Lüve talu perenaine Leena, lühike, paks, valge põll ees, tuleb aida poolt jahukastiga. Väravast tuleb Haljamaa talu perenaine Juuli.)

*

Lüve Leena: Oh sina heldekene (kasti maha pannes ja käsi kokku lüües), kus mulle tuleb haruldane külaline! (Annab kätt ja räägib ruttu edasi.) Ma nii must ja jahukõrdine, et päris häbi olla.

Haljamaa Juuli: Kuule, Leena, sa ikke veel edev nagu noorest peastki. Enesel puhtad riided selgas, otsekohe kui leerilaps. Ja kus sa siin talukohas seda puhast alati saadki.

Leena: See on õigus jah, kust sa seda puhast alati saad, siin ma täna olen üksi kodu, joose nii, et pea märg.

Juuli: Nonoh, kus sa siis pere pand oled?

Leena: Näh, tüdrukud-poisid saatsin Rajale masinasse, vana läks uudse koormaga veskile. Eele omiku andsin viimase iva loomadele, täna jäid hoopis ilma. Tänini põld aega minna.

Juuli: Või teil vana vil'la veel, meil põle loomad ammu jahupeotäit näind. Ega nad anna sedasi piima kedagi. Ja tea mis see piimgi maksab.

Leena: Jah, üks ta ole hull küll, meil vili tänavu ka vilets, päris konna rindu.

Juuli: Mis sa, Leena, jämpsids, et vili vilets. Peaks sa meie vil'la nägema, puha ohakad ja harakaladvad. Rukkilõikuse ajal käisin Mooble eite kutsumas, siis käisin te karjasmaa aja takka läbi. No küll selle uue maa peal oli aga vili, just kui müür, jah

just kui müür. Ja kus oli veel nisu, seal Pintsle veski all, nagu vanasti mõisas.

Leena: Ää lora, Juuli, mis nisu meil ka oli, see kakskümmend kuus koormaköksi, ja oleks needki puhas old, puha luste ja kasteheena puntrad. Hea, kui jõululauba õhtagi nisuleiba saab!

Juuli: Leena, ää aa patujuttu, me saime viis koormat ja peame ka rahul olema. Isegi kapsaid põle, aed tühi, et sa mõista ja julge mette reakigi. Aga teil, ma vaatasin, kohe teene asi, pead nagu purikad, kõvad ja valged.

Leena: Meil nüüd mõni nupp ikke on, aga küll ma nendega kevadel ka päivi nägin. Küll panin tuhka ja tahma, aga ei kedagi, kerbud pistsid esimese istutamise puha kinni. Liisi mind ikke naeris, et hakka aga otsast peale, kui viimasega lõpetad.

Juuli: Mis Liisi-preili ka teeb, veimevakka õmbleb või?

Leena: Mis ta teeb? Ikke igapäev väl'las teiste tüdrukutega ühes.

Juuli: Ta on sul tubli tütar küll, ega need nooremad taha seda talutööd ju teha, ja te Liisil olla ju veel peimeeski ootamas. No kes säärase ingle omale naiseks saab, ... see on ikke õnneseen küll.

Leena: (Meelitatult) Ega mina oma Liisit laita küll või. Ta sirtsuke nii kui vähegi aega saab, kohe jälle turgib kedagi näpu vahel. Mis sa aga peimehest reagid, siis põle seal teragi tött. Jah, ega see meheleminemine põle kerge asi. Näe Nurga Hilda läks. Eks ta old küll uhke tüdruk, ilus ja priske. Ma isi veel ütlesin Nurga eedele, et küll

On ammu inimsugu näinud,
Et tõde siit maailmast läinud,
Kuid nagu näitab statistika,
On veel üks tõde — matemaatika.
Ta esindajaks meie koolis
On nagu kapten laevaroolis
Herr Arak — suure au sees —
Lugupeetud Nõmme koolimees.

sul on aga ilus tütar. mu meel
päris kade.

Juuli: Jah, ta oli viks tüdruk küll,
käbe ja kärmas. No tehti talle
aga uhked pulmad ka.

Leena: Jah, üksik tütar oli ja hoiti
teist igadi moodi. Aga mes tast
nüüd järele on jäänd? Pal'las
luu ja nahk, nii vanaks ja mus-
taks läind kohe. Kui äkisti vaa-
tad, ei tunne äägi. Mede Liisi,
kelm, teeb nal'la, et Kalda Hil-
da on üks tore kondipugett. Mes
sa last sõgedast reagid, ta saab
naerda igast kohast.

Juuli: Ega Hildalgi kerge põle. Need
Kalda inimesed põle ükski töö-
inimesed, mis see Kustaski, va
igavene logard.

Leena: Ehee-ehee. Aab naerma see va
rebasekütt Vitsiku Mihkel, käis
eele või tunaele meil. Ei tea,
kust ta haisu ninasse oli saa-
nud, et mede taadil olla veel
masindamisest üks punts jä-
rel. Noh, Ants siis otsis talle
punase põhjast paar toobitait.
Kus see pani mehe jutu nii
käima, et aga kuula. Noh Mih-

kel siis reakis, et Kalda Kusta-
sel olla müüa kõik pruugitud
puusärgid. (Naeravad). Ma üt-
sin kohe, et ää aa lolli juttu,
ennem võid sa osta pruugitud
lapselatika, aga puusärki küll
ei ole Kalda Kustasel ega kel-
legil.

Juuli: Mes sa Mikhlest lähed reakima,
ta kord teadis, et sellepärast
Kustas olla alati maantee peal
näha, et kui mõni hobusemees
juhtub vankri otsalaua kaota-
ma, siis ta teeb sest puusärgi
otsalaua. Näe, põlla raha lau-
dade ostmiseks.

Leena: Näe, kui sa hundist reagid,
siis ta on kohe aja taga, (vaa-
tavad mõlemad küla poole, kust
Kalda perenaine Mari tuleb).

Kalda Mari: Tere omikust ka, näe Jõe
küla prouadki väl'la aand, tea
kas pulmad või varrud tulemas,
või kä'avad nasama aega viit-
mas. (Kukk ja kanad on vahe-
pää! tulnud ja kraabivad Leena
jahukastis. See märkab).

Leena: Köss! köss! (Viskab millegagi).
Köss! köss! No küll on kurjad-
vaimud. Kui sel'la pöörad, kohe
paha peal. Nad risud teevad mu
meele vahel nii haigeks, et võ-
la kinni ja lööb vastu seinu.

Juuli: Eks nende loomadega ole häda
alati. Aga teil on ikke toredad
kanad küll, need munevad ikke
oma veerandnaelased munad.
Meil oma teada ka ilusad ka-
nad, aga ei tede omadele saa
ligigi.

Leena: Jah, ega ma oma kanu laita
küll või, aga eks me lähe nüüd
toa poole ka. Ega sa, Juuli põle
uue toa aegu meile saandki.

Juuli: Ega ole küll, no olete aga en-
dale uhke häärberi üles lõonud,
eaga sihukest põle igal pool leida.

Leena: Mes häärber, aga eks ole koht,
kus sa vihma ja külma eest
poed.

Mari: Ei tea, mihuke see häärber veel peab olema, aga ma tahtsin küsida, kas teie ei lubaks oma turvahunti, mehed viiks oome ää?

Leena: (Vähe vastumeelt). Ma mette teagi, kas ta on meil või Rajal, ta meil kahe peale. Aga üks ma's vaata. (Läheb).

Juuli: No ega sa siit perest küll turvahunti ei saa, siit ei saa kerjuski leivasuutäit.

Mari: Ega siit vist suurt küll loota põle, sel Leenal ju alati oma poole, aga siin ligidal põle kellegil teisel, tuln siis vaatama, ehk saab siit.

Juuli: Sa oleks parem võind meilt tulla saama, on küll terike kauge, aga mes sest. (Leena tuleb tagasi).

Leena: Ei olegi mädanust kodu, ega te teda Rajalt ikke tooma lähe, ehk saate mujalt.

Mari: (Head nägu tehes ja pahameelt tagasi hoides). Noh, hea küll, ega siis põle kedagi teha, aga kas sa ei saaks mu suga kätte anda, mul oleks teist tarvis.

Leena: Mes sa taga nüüd töö ajal tegema hakkad. Aga hea küll, üks ma too ära. (Läheb tuppa).

Juuli: Eks ma üteld kohe, et ei siit perest saa sa kedagi. See Leena on ihnem kui vanakurat isi. Põle see masin Rajal ega kusagil, esteks, kui kuuri all käisime, ma isi nägin, et oli heenakihe alla pandud, teene ots ulatas veel väl'la. Häbi peaks tal olema sedasi valetada, aga ei sihuke hooli häbist ega aust. Eks igaüks tea, mihuke ta noorrest peastki oli. Poisid, need ootasid aida ukse taga järke. (Viimased sõnad ütleb sosinal, sest on kuulda, kuidas Leena toast tuleb. Leena ilmub).

Leena: Suur aitäh selle eest, oleks võind teese ammugi juba ää tuua, aga tuld teist mette enam meeldegi.

Oh pagan võtaks Panso poissi,
Kes ikka ajab asjad sassi,
Kes tahab näida arukas,
Kuid endal pole muud kui parukas.
Kes hindab kõrgelt vinigreeti
Ja ajaviiteks kirjutab „Poeeti“,
Kes laseb endast midag' aimata...
Aga palun mitte ennast sõimata.

Mari: Nojah, hea küll, ega mul põld teist tänini tarviski, sest üteldakse ikke, et käsi peseb kätt ja naaber aita naabert, aga... Nojah head aega siis, ma hakkank nüüd minema. (Läheb).

Leena ja Juuli: Head aega jah!

Juuli: Jumal tänatud, et minema läks.

Leena: Olgu tänatud jah!

Juuli: Tea, mul oli ka terike as'sa, ega ma päris muidu tuldk. Näe, me tahtsime ka uut tuba hakata ehitama, aga ajad rapid, peab natuke pangast raha võtma. Ja ma tuln nüüd vaatama, kas te Ants ei tuleks üheks käameheks, Uuetoa Jaan on teeseks!

Leena: (Vähe kohkunult). Mis? Allkirja! No ei seda küll ei ole, siis pärast neid kohtus käimisi ja pahandusi. On seda kõiki vaja?

Juuli: Ole rumal! Tea mes pahandust ja kohtuskäimist seal's on. Egas me ometi vargad ole. (Meelitades). Ja ei tea, mes see pisike summa te mõisale tees-

ki. Ja Ants võib ju teeseks käameheks tulla, siis minnakse ju enne Uuetoale.

Leena: (mõeldes). Ah sedasi, ega mina neist veksle as'sadest tea suurt kedagi; aga noh, te nagu

tuntud ja head inimesed. Eks siis näe, kui Ants kodu tuleb. Lähme nüüd parem tupp! (Võtatab jahukasti, mis ikka veel maas seisis, ja lähuvad mõlemad sisse).

VALGUS

Linn

Linn, Sa sajalagne ja tuhandepealine elukas, kui palju võlusid Sa peidad!

Linn, Sinu metsaks on majade, korstnate, postide, ritvade meri ja laineteks lendlevad tumehallid suitsusagarad.

Linn, Sinu metsakohinaks on masinate surin, astuvate sammude tümin, inimhäälte sumin.

Linn, Sinu ööbikulaksutamine on autopasanate mitmehääleline haujahtamine.

Linn, Sinu vareseksiks on tehaste viletorude röögatused, ulumised, undamised.

Linn, Sinu päikesetõusuks ja -loojanguks, ehaks ja koiduks, virmaliste visklemiseks ja sinetavaks taevaks on kirevavärviliste valgusreklaamide vehklemine.

Linn, Sinu kuuks ja tähtedeks on lugematete lampide looklev lint.

Linn, Sinu tiigiks, järveks, jõeks, ojaks on sile, tumemust asfalt, mis vihmast märjana tagasi heidab kõik värvilised valgusehelgid, kõik inimese ruttavad astumised ja liigutused, kõik mustava taeva poole kerkivad akende read.

Linn, Sa oled kaunis!

Vaatan kõrgelt Sinule, miljoni-nurgaline, -katuseline, -korstnaline, -aknaline, -tänavaline, -autoline, -inimeseline. Sa laiutad end igale poole: alla, üles, kõrvale; kaugele sinakshalli silmapiirini, maa sisemusse, lähemale põrgule, õhku kõrgemale, liigemale lõpmatusele.

Minu juurde üles kostab Sinu erinevatooniline ja -hääleline ähkimine. Kuulen seda.

Silman sügavuses sipelgana siblivat Sinu sünnitajat.

Näen seda.

Taipan Sinu mitmepalgelist edenemist.

Mõistan seda.

Märkan Sinu südame eales kustumatut tukslemist.

Hingan seda.

Ja mu liikmed täituvad rõõmu ja kartuse, õnne ja kurbuse, julguse ja hirmu, armastuse ja vihkamise väri-naga. Kõik segi, nagu Sinagi ja Sinulgi.

Mõjuv ja joovastav oled Sa!

Lasen end Sinu pulseeruvast, rutlevast, tõuklevast liikumisest kaasa kiskuda. Tunnen — see on elu. Iga soonekesega tunnen. Lõppematud autode sõlmikud, trammide ja busside kohmakad kogud, tunglevad inimkehad kõrgustesse kündivate kivi-, klaasi- ja terasesümfooniade vahel. Elu on see! Kõik liigub, kõik ruttab. Elu...

Linn, Sa oled Elu!

Aiman Sinu mitmerattalist, -kodaralist, -vandalist keerlemist. Samas märkan surma sammumas. Võllid, valtsid, vindid, laagrid, hambad, kraanad pöörlevad, türlavad.

Surm on see. Kõik purustab, kõik lõhub. Surm... Surm...

Linn, Sa oled Surm!

Kodu

Oma kodu, see on suurem varandus, kui me seda harilikult arvame. Me ei oska seda alati hinnata, sest et oleme selle omamisega liiga harjunud. Kui aga vahel peame viibima kauemat aega kottu eemal, siis tunneme, et igatseme ta järele, ja mõistame, kui armas on ta meile.

Kuid kodusid on mitmesuguseid. Mõnel on luksuslik, teised peavad aga koduks nimetama viletsat hurtsikut või väikest üürikorterikest. Ja nii mõnigi neist ütleb: „Ei mul olegi kodu, sest et siin nelja seina vahel võin ma ainult nii kaua olla, kui see peremehele meeldib.“

Kuid ei ole õige see üllus, sest et kodutu ja vaese kodu omaniku vahel on suur vahe. Kodutu on haletsemisväärne hulkur, kuid inimene, kes omab vägagi vaest kodu, võib olla õnnelik. Tihti juhtub, et mõni rikas ja lahke tädi viib mõne lapse ta viletsast kodust oma uhkesse, kuid laps pole seal rahul ja igatseb tagasi koju. Talle on kallim oma kodu, olgugi et seal puuduvad paljud mõnusused ja seal elatakse palju kehvemini.

Nii pole tähtis, kas on kodu rikas või vaene, on selleks loss või hurtsik: ühtmoodi võib see olla meile meie kindluseks. Ja veelgi: hurtsikust kodu köidab enamasti inimesi palju rohkem enda külge; rikaste kodude omanikke aga kisub välja kohvik, kino, lokaal, tantsusaal.

Minu kodu on minu kindlus — neist sõnust saame veel paremini aru siis, kui endid kujutleme korraks täiesti kodutuna. See tähendaks kujutella

„Puhu tuul ja hüüa orel!“
 Nii lausub köster kooril suurel.
 Ja ega tallaja ei ole laita,
 Sest tallab meie Liima Aita —
 Nii räägib kuri rahvakeel.
 Aga usute te rahvast veel!
 Kuid tõde see, et Juurus mängib orel
 Ja Aital Nõmmel helisemas klaver.

peagu kui elust lahkunuks. Sest et kui nimetada kodutut elu veel eluks, siis igatahes pole see küll parem kui igavesti läbi lipu jooksmine, kus ei saa astuda kõrvale hoopide eest, mis teised sulle annavad, sest et varjupugemispaika pole. Nii anname au inglastele, kes saavad aru kodu hinnast, nimetades seda oma kindluseks. Nad pole nende paljude hulgas, kes küll omavad mugavat kodu, kuid tulevad sinna vaid ööbima, sest et muidu on neil seal igav.

Ka me eestlased armastame oma kodu, sest muidu poleks võideldud selle eest aastasadu nii südilt. Ja seepärast, noored, ärge olgu meist ühtki, kes langeb välja sest tervikust, unustades oma kindluse hinna ja väärtusel!

Koer

Koeral oli külm; ta pigistas saba jalge vahele, kiunus ja trampis edasi-tagasi kohedas lumes. Külmalt sirasid suurte kauguste tagant tuhanded tähed mustalt taevafoonilt, läikisid vastu lumehelbed, puhus vingetuul. Koeral oli külm. Vahetevahel jooksis ta toa ukse juurde, kraapis küüntega ust, kiunus meeletult, aga uks jäi kinni. Peremees nähtavasti ei armasta teda, mõtles koer. Enne armastas — nüüd ei armasta. Enne laskis külmal ööl tuppa, tegi asemegi — aga nüüd ei midagi. Inimesed üldse ei armasta enam koeri — inimesed ei armasta inimesigi, miks nad koeri peaksid armastama.

Aga halastus tuli sealt, kust koer ei oleks võinud oodatagi, sest nii armulise ei arvanud ta peremehe olevat.

Nimelt samal ajal, kui koer vingus ukse taga, löid teravad tulised leegid maja akendest välja. Alul näitasid need endid ainult korraks ja lipsasid siis kohe tagasi, kuid peagi jäid neile aknad kitsaks ja katuselt võeti lisa. Ühes mustava suitsuga tõusid leegid ja sädemed tumeda kõrguse poole, värvides taeva punaseks. Vist märkasid seda ka mõned tähed seal — kuskil, sest nad peitsid oma häbelikud pilgud ja mässisid endid taevapunasse.

Aga koeral oli hea. Ta lähenes majale nii palju, kui seda lubasid leegid, viskas siis enda lumele, sirutas käpad välja, ajas pea kuklasse ja laskis valgust enda peale paista. Tal oli soe. Ometi kord täitus ta soov nautida sooja külmal talveööl, ja ta nautis, nautis nii, et ajas juba palavusest keele suust välja, nautis ja mõtles oma peremehele, kes siiski armastas veel teda, kes polnud veel unustanud teda, kes tundis piina tema külmast ja andis talle t a n a s o o j a, hulga sooja. Koer nautis, kiitis peremeest ja vandus kunagi

mitte lahkuda temast, kunagi mitte unustada teda, kunagi mitte varastada temalt ja armastada teda nii, nagu tema teda armastas.

Sealt tuligi peremees uksest joostes välja, tõstis kaks kätt punetava taeva poole, ruputas rusikaid, karjus, vehkis kätega, karjus jälle — ja silmad olid tal pärani.

Koer ei mõistnud, miks peremees oli nii kuri, sest soojust ei kulu mitte ainult temale, vaid ka peremehele endale läheb külmal talveööl sooja vaja. Miks raputas ta rusikaid? — Nii tegi ta temale, kui ta vahel tema peale vihane oli — aga nüüd raputas ta rusikaid tähtede poole. Kelle peale oli peremees seal vihane, seda ei suutnud koer mõista. Ta tõusis püsti ja jooksis peremehe juurde, et asja lähemalt silmitseda, et oma armastust, tänumeelt peremehele näidata, aga imelik — peremees ei pannud koera nagu tähelegi. Ja siis nägi koer, et ka peremees andis sooja nagu majagi — ajas suitsu ja tuld välja ja koer nägi, et peremees heitis end lumehange, nagu temagi oli heitnud maja juures, ja ta mõtles, et nüüd on ka peremehel soe. Mõtles ja heitis peremehe kõrvale hange magama, sest miks mitte magada, kui peremees armastab teda ja tema peremeest, ning neil mõlemal on soe.

Aga rahulik uni ei kestnud kaua, sest varsti tuli võõraid, hulga võõraid, kellest paljudel olid läikivad mütsid peas ja kes ka kõik olid väga vihased soojuse peale, just nagu lämbuksid nad, kui natukene soojust veel juurde tuleb. Aga siis märkas koer ehmatusena, et peremehe maja oli palju väiksemaks jäänud ja nüüd visati talle vett peale. Ta tahtis protesteerida, tahtis peremehe üles äratada, aga peremees magas — magas endiselt ja ei ärganud ka haukumise peale üles.

Hulga aja pärast kustus tuli, ainult tukid hõõgusid veel, ja koera imestuseks polnud majast muud järele jäänud kui pikk, nurgeline korsten — aga peremees magas ikka veel.

Vahepeal olid võõrad imeliku musta kasti toonud ja nüüd tulid nad kastiga peremehe juurde, kes ikka veel magas, ja panid ta kasti. Koer tahtis ka oma peremehe juurde minna, tahtis kaitsta teda, tahtis valvata teda, sest peremees armastas teda ja tema armastas peremeest, aga üks võõras lõi koera nii valusasti, et ta tükk maad eemale lummelendas. Seal ta vaatas ta siis kartlikult ja umbusklikult, kuidas kastile pandi kaas peale, kuidas kast võõraste õlgadele tõsteti ja kuidas need pikkamisi ja vaikselt maantee poole liikusid.

Koer ootas hetke ja liikus siis teistele järele, mitte maanteelt, vaid tee kõrvalt puude vahelt, sest ta kartis võõraid inimesi. Võõrad ei olnud nagu peremees, sest peremees armastas koeri, aga võõrad ei armastanud ka sooja, võõrad ei armastanud ülepea midagi. Oleks peremees nende seas olnud, ta oleks siis ehk julgenud, aga peremees oli nende õlul oma uues, väikeses, mustas majas, sest vana maja oli ju maha põlenud.

Ainult ühte koer imestas, miks uus maja nii pisike oli, miks teda sinna ei jäetud, kus vana oli, miks teda tassitakse, kuhu teda tassitakse, miks uuel majal pole ust ja miks ukse asemel katusest sisse minnakse.

Nii mõeldes jõudsid nad kuskile platsile, kus oli palju imelikke puid risti asetatud, kus oli palju künkaid ja kus võõrad hakkasid kohe maasse auku kaevama. Koer vaatas kaua seda imelikku toimingut, kuid korraga märkas ta, kuidas peremehe maja lasti auku ja auku hakati jälle täis ajama. Vihaselt haukudes ja lõristades jooksis ta võõraste sekka, et peremeest ja ta maja kaitsta, püüdis hammustada võõraid, kes tahtsid

peremeest majaga maa alla panna, aga ta sai teiskordselt valusa hoobi ja taganes kiunudes ühe risti varju.

Võõrad ajasid augu täis, tegid veel künka peale, panid uue risti püsti, laulsid ja palvetasid natuke ja kadusid siis nutvasse öösse. Kui kõik oli vaikseks jäänud, julges koer risti tagant välja tulla ja lähenes künkale, mille võõrad olid teinud kinniaetud augu kohale. Tükk aega käis ta ümber künka, nuusutas, kuulatas, vaatas ringi ja siis hakkas korraga ta süda valutama. Mingi üksildustunne valdas teda, ta tundis end nii üksikuna ja mahajäetuna siin pimedas keset ristide ja kungaste merd. Tal hakkas hirm ja ta tahtis praegu veel oma peremeest näha, tahtis, et see oleks talle seltsiks, sest peremees armastas ju teda. Koer tundis jälle külma, nagu tükk aega tagasi maja ukse taga. Siis oli ta otsinud halastust ukse taga — aga nüüd, kus on siis uks? Seal, seal kuskil sügaval on uks, ukse taga peremees ja peremehele on soe. Sinna peremehe juurde tahtis minna ka koer ja ta hakkas kraapima külmanud mulda. Ta kraapis ja kraapis, nii et päris palav hakkas, puhkas siis vahepeal ja kraapis jälle. Vahel silmitses ta, et kas uks paistab juba, ja kraapis jälle, aga uks ei paistnud.

Viimaks poolsurnuna, jõuetuna, jättis ta kraapimise, tõmbas paar sõõmu värsket õhku, tõstis koonu taeva poole ja ulgus pikalt, kaeblikult, lootes, et peremees ehk kuuleb teda. Rasked lumerätsakad langesid külmanud pinnale ja tumedas taevas säras musttuhat tähte.

Koer tõstis koonu uuesti taeva poole, ulgus uuesti kaeblikult, ja seal puutusid talle äkki kaks heledat tähte silma. Koer unustas kraapimise ja unustas ukse, unustas külma ja ulgumise ja vaatas vaid neid kahte tähte, sest ta arvas neis kahes tähes miljonite kilomeetrite kaugusel oma peremehe ära tundvat.

Ma tunnen, ma olen vist sündinud sajandeid hilja:
 liig palju on minus veel muistset verd.
 Ehk elasin siis, kui Taarale toodi veel vilja?
 Ehk siis, kui saarlased sõitsid veel merd?

Ma tunnen, kuus kuumeneb süda, paisub rind,
 kuuldes lugusid muistsete eestlaste vahvatest retkedest.
 Kuid miks on kammitsais, kütkeis mu pakitsev rind?
 Miks paen ma elama möödunud õnne uuestimeenuvaist heakedest.

See on ju vaid mälestus, mälestus möödunud ajast,
 mil hinnati mehisust, vaprust, julgust ja jõudu.
 Kuid praegune põlv on võõrdunud, võõrdunud Lembitu rajast —
 Mu hing ihkab tagasi, sajandeid tagasi aegade sõudu!

Abituriendid

VIIIL, HEINO.

Kui klass midagi ei tea, on see andeksantav ainult siis, kui ka Heino seda ei tea, vastasel korral mitte. Igas aines kompetentseim isik ja suurim tõenõudja. Parandab vahetunni läbi teistele koduseid töid, tundes lõbu alalisest tegevusest. Rõõmuga lööb ka kaa-
 sa igal pool, kust vähegi loodab saada enesele tulu. „Pole õppimiseks aega.“ Täitsa õige — nii võib juhtuda kevadel diplomile mõni 4, rikkudes väga heade rea. Muide klassivanem.

SILLART, ELLA.

Vaične kohusetruu tütarlaps. Jättes kõrvale kõik mitte koolitööga ühenduses olevad asjad andub ainult õppimisele. Arendab hoolsalt kirjustusvormi ja -stiili ning tõi kooli esindajana abiturientide kirjatööde võistluselt diplomi. Muidu pole tast midagi kuulda, jällegi arvatavasti kevadeni, kuna lõpetab kindlasti cum-laude.

PANSO, VOLDEMAR.

„Aga, vabandust, miks see keha siis liigub?“ Selliselt küsib ta tavaliselt

Tross, Hans

Küll imeliselt liigub elupaat
 Ja sõidutee näib olevat tal sassis,
 Sest üks kirikhärra kandidaat
 Meil istub gümna lõpuklassis.
 Siin laias ilmas õige harva
 Võib leida säärast kõnemeest:
 Suu ulatub tal kõrvast, kõrva —
 Ja punastades hoidub kõige eest.

füüsikaõpetajalt, kui see on lõpetanud seletuse, kehade liikumisest ja selle põhjustest. Tõesti mate ja füüsika on hoopis teine asi kui mängida kuskil draamas peaosas. Peale näitleja veel näitekirjanik ja kõik, mida olukord

parajasti nõuab. Küllap neil põhjustel sai õpilaskonna vanemaks. Tunnis teeb aga kõike, välja arvatud tunni jälgimine. Kahju!

VAINET, HARRY.

Meie klassi ja kogu kooli au ja uhkus, muidugi spordi alal. Ajaviiteks pillub oda. Suurimaks unistuseks on lüüa Sulet. Kui aastad toovad juurde kogust, küll siis see kord tal õnnestubki. Õppimine — noh, ei saa ju igal alal olla eliidis!

RÜÜTEL, FREDY.

„Kleider machen Leute“, tavatseb öelda. Välimus tõi kui endisel Wales'i printsil. Ideaaliks kooli kriimustuse lõpetamine, et siis puurida edasi Tartus juurat. Tore poiss ja hea seltsimees.

KALDMA, VALDUR.

Meie klassi pikim ja raskeim mees. Endine lootustandev sportlane, nüüd kopsuhaige rüütel. Kus tütarlapsed vajavad abi, seal ulatab Lõvi kohe oma käe. Õpib paraja jao ja vahetevahel unistab ülikoolist.

LAAN, ENDEL.

Kujult meie väikseim poiss, mõttelehennul taga suur. Huvitatud on ta kõigest: Nietzsche üliinimesest kuni padaässani. Ajaviiteks õpib mõnikord ka keeli ja saab siis selle eest koolis 2 asemel 3. „Kui poleks keeli, lõpetaksin kevadel puhtalt,“ ohkab. — Suurimat muret teevad aga ilusad käharrad juuksed — kõigi rohtude peale vaatamata hakkavad need pikkamööda hõrenema. Tunneme kaasa!

VESKIMETS, ELEONORE.

Tütarlaps nagu pühadesai: hea, ilus ja paras lai. Jutuvadistamist harrastab tihti, vaikimist aga — vastamise ajal. Omab õnne mängus, kuid vist mitte muudel aladel, sest et tihti on sunnitud istuma üksinduses.

Kord rüütel rõõvlit taga ajas,
Kord trubadouri kannel kajas —
Nüüd kadund rüütel, trubaduur
Ja üle ilma levib suur kultuur.
Kuid veel üks Rüütel seisab mestis,
Moepintsakus ja pükstes, vestis.
Ta sündis Tallinnas või Harkus —
Ent riietus on tema nõrkus.
Kuid muide täitsa tore „vunts“
Herr Rüütel — tema ekstsellents!

KRUUSEL, ELISABET.

Ta häält kuuleb, õpetaja heakskiitu leidnult ainult ühes tunnis — usuõpetuse, nii siis kalduvus tegelda kõrgemate asjadega, kusjuures maapealsed toimingud jäävad hooletusse. Viimasel ajal on usaldanud oma ilustamise moodsale soengule.

LIIMA, AITA.

Üks tütarlastest, kes me igapäevast hallust ilustab oma kauniduse ja soosinaga. Palju kuulnud, palju näinud, palju elanud kaasvõitleja. Oma maapealse olemuse ilustamiseks kannab prille. Huvitatud talvisest loodusest lampide valgusel ja suurest mustast salapärasest isikust. Klassi ametimehi, kuid tegutseb harva.

SILD, HARALD.

Suurimate kirjanduslike huvidega noormees — kannab soovijale kirjandust paljudest varasalvedest ning toimetab muidki asju kiirelt ja odavalt. Ta õppimise edukuses kahtlevad mõnedki õpetajad.

ORG, VIIVO.

Endise hulljulguse mõjul igalaa-
seid õnnetusi läbi elanud, tasane nii
häälelt kui ka olemiselt on üks me
klassi meeskodanikest. Hiljuti tõsteti
ta klassi huvitsentrumisse, kust ta
muidu alati kaugel on, piinliku asja-
ga — korrutustabeliga. Hea peaga, mi-
da tõendavad tagasisaabusvad vihud.
Anekdootide jutustamise ja kuulamise
peale maias.

SILD, VELLO.

Üks poiss, kes tähelpanu väärrib,
On kahtlemata Vello Sild.
Kas tund või vahetund — ta üha käärib,
Kuid muidu iseloomult täitsa kuld.
Ta harva oma elus õpib,
Ja mis ta teeb — kes seda teab.
Päev-päevalt koolis naerab, lõõbib,
Kuid lõpuks kooli läbi veab.
Ta parim sõber Panso Volli,
Ja kui nad kahekesi koos,
Sis tehaks' nalja, tehaks' pulli
Ja elu möllab täies hoos.

JÖGIS, KALLISTA.

„Armastus, see kestab põlvest...“,
nii „kudrutab“ meie „tillu“ Kally.
Muidu üks kaastundliku südamega ko-
dänik. Aga kui vihastab, siis „hing
hoia alt, uputus tuleb.“ Õppimine lä-
heb tal, mundrikandjale vaatamata,
siiski hästi. Tubli kooliõde, ei ole mi-
dagi õelda.

SAAR, HELGA.

„Las' tantsivad su kergemeelsed
jalad...“ Inimene, kes väga armastab
tantsida. Kuid mitte üksi seda, vaid
muudki. Selletõttu ongi viimasel ajal
tema numbritel kaunis märgatav ten-
dents 0 poole. Peale selle tal on lau-
luhäält, kuid puudub julgus esineda.
Vihastub kergelt, kuid niisama ker-
gelt ka lepip.

Südamlikest südamlikem mees
On Lennart Lutsberg — taluperemees,
Kes ikka naeratab kui puhkev õis
Ja kellel Täna silmas suur ja uhke mõis,
Kes jaotab Nõmme rahval' piima, mannat,
Kes laulab tihti „Tädi Annat“,
Kes naudib kunsti ajaviite pärast.
Ja iialgi ei hooli ilma kärast,
Kes kannab kena punast jopet —
Ja isalt pressib raha topelt.

REMMELGAS, JÜRI.

Kes tarvitab oma kõnes ohtralt sel-
liseid väljendusi, nagu: „Kuidas kä-
ratab“, „Võtame näiteks“, „Ütelda na-
gu“ jne.? Muidugi tema. Temast on
loota meie tulevast kaugushüppe, kõr-
gushüppe ja 100 m meistrit. Muidu
on veendunud vanapoiss. Ainult va-
napoisimaks teeb talle muret. Koolis
— noh, kui neid keeli poleks, siis oleks
kõik hea.

VILJARAND, ERKI.

Üks tõsine ja tark „teadusepöeg“.
Tema lemmik-„kohustuseks“ on
kaasvõitlejaile etteütlemine. Tänu te-
male on nii mõnigi võinud peakohtal
rippuva „mõõga“ julgelt eemale tõr-
juda. Tema on nii rohkem jälle „ki-
nomees“.

ALTER, HANS.

„Aa, matemaatika, jaa-jaa.“ See on
mees, kel kuri kavatsus inseneriks õp-
pida. Matemaatika, füüsika ja ajalugu,
need talle meeldivad. Ega teda

palju kuule ega näe. Istub omaette ja õpib. Vahel viskab kah mõne sõna teiste jutu sekka. Ainult üks asi teeb talle peavalu — eesti keel. Sellest ei saa jagu, hakka ükskõik kust otsast kinni, ikka ei jõua „maha murda“.

SUIDRE, ELMAR.

Kooli odaheitja nr. 2. Peab lugu ka teistest spordiharrastustest. Treenib hoolega kriminalisti elukutse vastu, ulatades tagasi üllatatud sõpradele salaja nende taskutest võetud sisu ja ronides harjutuseks saali vana puukännust kapi otsa. Inglise keele õpetajale on harjumuseks alata vastamist „O, yes“-ga, kuna eesti keele kirjatõõde kättesaamisel lausub tihti: „Nässu läks“. Seltsimehelikkuse poolest on ta aga ideaalkuju.

AHI, VIKTOR.

Suurimaid muusikamehi koolis, mida tunnistab ka tüüpiline kunstniku parukas. Mängib kõiki pille ja laulab kaasa kas või soolot. Kui ta peale sõjaväeteenistust ka nooti tundma õpib, võib igatahes temast üllatusi oodata. Muidu soliidne noorhärja ja tütarlaste lemmik.

PERV, MARET.

Väilmuse poolest klassi moodsamaid tütarlapsi: saleduses ja kenaduses võistlejaid palju ei karda. Kahjuks armastab tunnis lähema noorhärjaga palju lobiseda, kuid sellegi teeb tasa hoolas õppimine kodus. Tulevikku vaatava tütarlapsena harjutab masinikirja ja paneb rõhku keelte õppimisele.

Küll tihti hädas Karla, vaene mees,
Kui seisab eluküsimuste ees:
Kas minna ratsa-aspirandiks
Või leegioni komejandiks?
Kas venitada ennast saapapaelaks
Või saada politseile kirstunaelaks?
Kas olla madrus, gangster agar
Või jälle Klooga jaamas pagar?
Neid küsimusi Karla juurib
Ja diktaadi ajal naabri vihku uurib.

KUUS, ÕIE.

Ainuke inimene, kes otseselt seisab kooli kõrgeima võimu ja klassi vahel. Koolis on ta sugulasest dire õpilaseks, kuna kodus — kasulapseks. Sellepärast püütaksegi sageli veerandi lõpul tema kaudu oma saatust teada saada. Muidu temal koolis käia on kaunis raske — õppimise pärast nimelt. Aga hoolas töö aitab siingi ja toob talle kevadel kindlasti diplomi.

LEHEK, LINDA.

Kena ja armas tütarlaps. Hoolsuse ja kohusetruuduse pärast oli varemalt klassivanemgi. Praegugi hoolitseb veel päevaraamatu eest, kui nüüdne klassivanem selle laokile unustab. Lähimaks eesmärgiks on tal kooli lõpetamine, kaugeimaks — iseseisev ja rahulik perekonnaelu.

H. T.

Karujaht

Karu, nagu te teate, on Eesti metsade suurim loom. Teda leidub Eesti metsades praegusel ajal vähe, ainult Vene piiri lähedal.

Siin jutustan teile aga ühe väga imeliku jutu karujahist, mis leidis aset Tallinna lähedal.

Tänavune sügis oli lühike, tali tuli ruttu ja suure lume ning külmaga. Juba novembris oli paks lumi maas, mis takistas liiklemist. Väike alevik seisis paksu lumikatte all. Öhtusel teekäijal tuli sageli otsida, kus on maja uks või aken.

Päevad venisid juba novembri lõpu poole. Lund saadas ikka enam ja enam. Kõnniteedel tuli käia teadmata, kuhu sa jõuad, sest lumevallid ulatusid üle pea. Saabus öhtu, pime ja kohutav, tuul ulgus ümber majade ja pildus teravaid lumekübemeid hili-seile väljasolijaile näkku. Kogu öö. Kuid siis nagu imeväel rauges tuul ja ilm muutus vaikseks.

Valgenedes ärkas alevikus täielik elu. Naistel oli palju rääkimist päale pikka talvist ööd, mis oli jõudnud lõpule. Ühe suurema maja uks avanes ja keegi vanapoolne naine väljus, tugevasti oma karusnahka mantlit enda ümber surudes. Lähenes lumehangele, millise oli öine tuisk sinna kuhjanud. Seal nägi ta suuri jälgi, mis läbisid aia ja läksid veel kaugemalegi.

Jäljed! Nii kohmakad jäljed! Toho tont!

Lühikese järelemõtlemise peale tuli ta otsusele, et need ei või olla muud kui karu jäljed. Hirmunult jooksis ta naabri poole, rääkides ära, mida ta oli näinud, ja varsti oli kogu alevik ärevil. Seda sudimist ja sagimist, mis nüüd algas! Naised kogunesid rühma-

desse. Oli palju tegemist. Keegi julgem, käes tugev ahjuroop, tõusis kõrgemale kohale ja pidas vaimustava ja kaasakiskuva jahilekutse, millele kõik vastasid suure agarusega: kisa ja käraga — eht naiste moodi! Igaüks kiitles oma julguse ja vahvusega. Jaht oleks võinud kujuneda haruldaseks, millest oleks räägitud lastele ja lastelastele, kui poleks tulnud äpardus. Ka oli juba määratud kindlaks, mis tehakse karuga, kes saab kui suure osa, kui ta on nende võimuses.

Jahikava oli suurepärase. Ka võimsaim loom oleks pidanud langema ohvriks, kuid asi kujunes hoopis teisiti, hoolimata sellest et jahivarustus oli eeskujulik: juhtidel ahjuroobid, julgemil pudrunuiad ja aremail supikulbid või puulusikad. Ähvardades ja sajatades, kisades ja kārades liikus jahiseltskond karujälgedele. Jäljed viisid läbi aia. Lähemale nüüd enam ei julgetud minna, sest karu võis olla peidus.

Asjaolu tõsiduse lõpetas aga talumees, kes säält linna sõitis ja vaatama tulles avastas, et need olevat koguni inimese paljajala jäljed. Naiste näod venisid küünrapikkuseks ja häbi tõusis näkku. Agaramad silmad otsisid jahmatusest toibudes vanaeite, kes oli rääkinud karust, kuid teda ei olnud, sest ta oli tuppa peitu pugunud kartes karu. Naised pöördusid koju häbi ja pahameelega.

Varsti selguski, et karuks oli olnud joodik Märt, kes elas Jõe tänaval asuvas viletsas hütis. Mida Märt sealt otsis paljajalu, on siiani jäänud saladuseks.

Nii siis lõppes tookordne karujant kaunis räbalasti, nagu te sellest jutust kuulsite.

Meeleoluline matk Nõmmel

Päikeseküllasel pühapäeva hommikul läksin jalutama oma aeda.

Linnupuuri juures tülitsetid kuldnokk ja varblane pesa kasutamise pärast. Viimane oli kuldnoka puuris pesitsemas ja sõimas teda: „Kus sa talvel olid? Nagu saks sõidab talveks lõunamaale ja nüüd tahab oma maja tagasi saada. Katsu, et kaod, muidu kutsun sõbrad appi!“ Küll katsub kuldnokk varblast puurist välja ajada, aga kisa pärast jätab järele, lendab puu otsa ja vilistab mitu korda kurvalt. Aitaksin armast kuldnokka, kes mulle jutustab kaugetest randadest ja maadest, kus tal aga pooltki nii ilus ei ole, kui siin oma pesa juures.

Siirdusin parki. Jalutades teedel keset noore männimetsa sooja vaigulõhna ja lindude laulu paisub rinnas imeline hea tunne.

Päike kuldab noore metsa salu.
Kastepärlid säravad.
Keset õisi, linnu laulu —
Loodusilu väravad,
Avanevad. Rõõm ja rahu õnnes
Mulle vastu tulevad,
Oma seltsi — loodusesse minnes—
Naeratades kutsuvad.

Keskpäeval läksin Harku järve ääres elavat kooliõde külastama, et tema seltsis järvel paadiga sõita ja kalu püüda. Läbi männimetsa minnes nägin peagu iga puu ja põõsa ääres Tallinnast Nõmmele sõitnud suvitajaid, kes vaba looduse ilu nautisid. Üle luha minnes hingasin lilled ja värske heina hurmavat lõhna. Istusin saosse ja puhkasin veidi.

Oleksin lilleke,
Kaunisti õitseks,
Päikene sinule
Looduses ehteks.
Tuuleõhk hõljutab,
Silitab pead.
Kastevihm niisutab,
Soovib mul' head.

On koolis poisse pikki, lai
Ja pisikesi nagu timbusaiu,
Kuid pikematest siiski pikk
On Helmuth Nõu, maailma vibalik.
Kui valmib kirik, aga puudub torn
Ja linnaisadel on nagu morn,
Kust võtavad nad suure raha, jõu?
Siis torniks kõlbaks hästi Helmuth Nõu.

Kooliõe juures vaatasin nende ilusat viljapuuaeda, läksime paadiga sõitma ja kalu püüdma.

Ilus on vaikse päikesepaistelise ilmaga järvel paadiga sõita. Madalas vees paistab selgesti paaju väikesi kalakesi.

Kooliõde oli kaks õnge ja ussikärbid kaasa võtnud. Sõudes keset järve olevate kõrkjate juurde pani vilunud kalapüüdja osavusega ussi õnge otsa ja püük algas.

Minu õngekork tegi mõned korrad sulps ja sulps ning jäi rahule. Kooliõe õngekork liikus korra üles ja alla ja kohe tõmbas ta suure hõbedase särje välja, pani uue ussi otsa ning varsti kordus endine lugu.

„Kala nokkis vist sinu õnge tühjaks,“ arvas mu kaaslane. „Kui kork mõned korrad liigub, tõmba kohe natuke, siis kala jääb otsa.“

Järgmisel korral tegin tema õpetuse järele ja tõmbasin kilgates toreda ahvena paati. Järvel kalastades läksid tunnid minutitena, sest põnevusega jälgisime õngekorke.

Õhtul koju tulles peatusin ilusal kõrgel Mustamäe kaldal ja imetlesin looduses avanevat kaunist pilti.

Vasakul paistsid orud ja metsaga kaetud mäed, järv külaga ning merre ulatuvad poolsaared ühes Soome lahega, mille keskel paistis Naissaar.

Paremal tõusevad tuttavad Tallinna tornid, mis ial ei unune, kes kord neid on näinud. Mäe all asuvast sup-lusasutusest on kuulda muusikat ja rõõmsat kilkamist.

Päike vajub suure punase kettana merre ja värvib selle tulekarva helki-vaks kauniks pildiks, mis kaua mee-les seisab.

Mu kodumaa ilu,
Sind imetlen.
Su rahvast ja elu

Ma armastan.
Su luhade lilled
Kuis õitsevad.
Su väljade viljad
On maitsevad.
Su merede müha
Kesk tormisid!
Ja Kalevi kalm püha
Kesk tornisid!

Eha sätendab veel purpuris ja kul-las taevavõlvil, aga juba videvik haa-rab maad. Nurme ja niitu katab kas-te ning orus kasvav võsastik on mähi-tuu udulinikusse. On kuulda, kuidas „Rõõmuallikas“ vulinal voolab kivi-de vahel. Põllul prääksub rukkirääk ja all toomingapöösas laksutab ööbik.

Ilus oled, suvepäev Nõmmel!

SELVI RAJAPUU

Karjapõli

„Kuku sa, kägu, kulda lindu,
häälitsele, hõbenokka!“

lõõritab Tiiu kasesalus nurmenukke korjates. Loomad söövad rahulikult puude all ning karjane on ametis pärjapunumisega. Tuksi lõõtsutab, keel väljas, ja otsib kaitset põleta-vate kirte eest. On palav. Keskpäine päike põletab ja teeb loomad lai-saks. Tiiu ruttab suure kannu juurde, mis imekombel seisab siin noorte puude seas, ja paneb lilled kannule. Palavus mõjub ka temale. Õhuke sitskleit üles kääritud, läheb ta lina-leo augu poole, mis on kuivuse tõttu madalaks muutunud, ja astub vette. Varsti soperdab ta rõõmsasti põlvini vees. „Tuksi! Võta lammas!“ hüüab järsku Tiiu. „Suplemishoos“ pole ta tähele pannud lammast, kes teistest eraldatuna sammub põllu poole. Nüüd ajab Tuksi lamba tagasi karja juurde. Jooksuhoos käändub lammas äkki vasakule ja siirdub lähedaloleva linaleoaugu poole. Koer, sattudes hoogu, haugub ja käratseb. Hirmu-

nud lammas kaotab julguse ja hüp-pab sumdi vette. Tiiu on meeleheitel, et lammas upub. Lapse hirm koduste ees kasvab järjekindlalt. Kunagi pole küll temaga riieldud, kuid võõrahirm on võõrahirm. Ruttu jookseb ta auguveerele, mille sügavus on temale kaugelt üle pea, ja tahab lambast kinni haarata. Selle vill on aga juba vett täis ja vaevalt seisab veel veepinnal. Tiiul veerevad pisarad. Hirmunult üleloomulikku jõudu saavutades tirib viimaks lamba murule. Nüüd rõõmustab Tiiu ja varsti paraneb lapse meeleolu.

Aeglaselt veereb päike, juunikuu õhtu on visa tulema. Kuumus on vähenenud ning loomad muutunud erk-samaks. Tiiul on tegemist, et neid tagasi hoida vilja sisse tikkumast. Viimaks on päike mäe taha vajunud ja loomad liiguvad läbi metsa kodu poole. Tasa kõliseb krapp Kirjaku kaelas. Linnud vilistavad lõbusaid viise ning kõrgemate puude ladvad punetavad loojeneva päikese kullas.

Askeldades siia-sinna, korjates lilli ja marju, jõuab Tiiu koju, õigemini lei-vaista koju. Lehma lüpskes tuleb ka tüdruk talli ja toob Tiiule uudise: „Ema tuli sind vaatama!“ Ema! Rõõmuhõiskena kõlab see sõna. Ruttu, ruttu on lehmad lüpsitud ja joostes veereb Tiiu emale kaela. Ema on Tiiu parim sõber. Kui sagedasti on ta nutnud ema järele, kui see Tiiut külastades koju oli läinud.

Täna on Tiiul emaga palju rääkida hilise ööni, sest ema jääb ka ööseks Tiiu juurde.

Hommikul, kui ema tahab minema hakata, kipub Tiiu ka emaga kaasa koju. Kuid ema rahustab last ja käsib tal edasi jääda karja. „Kui ma lähen mööda karjamäest, siis laula, sest siis ma tean, et sa oled rahulik!“ käsib ema Tiiut. Karja minnes Tiiu ronibki suure männi otsa ja hakkab vaatama, millal ilmub metsatuka tagant kirju rätik. Viimaks tuleb ema. Pisaratega võideldes laulab Tiiu, kuni ema kaob uuesti silmist.

*

Saabub sügis. Külma tuul vihistab puude ladvus ja põllul rukkiahkade vahel. Kased on juba üsna kollased ja tuul rebib sellegi soojusteitse nende ümbert ning jätab nad armu- tult paljaks, kuni talvetaat neile uue kuue selga ajab.

Karjalapsepõli on praegu väga halb. Sageli kipub külm riiete alla ja tihedad vihmahood ei jäta kuiva kohta hamba alla. Ka Tiiu päevad on igavad ja kurvad. Tuksi norutab mõne põõsa all ja loomad on ka nii loiud. Varsti vist ei tule enam loomi metsa ega põllule tuua, karjalapse töö saab peagi otsa.

Täna on taevast hall ja sompus. Siiani pole veel vihma tulnud, kuid ega see tulemata jää. Kaugel vist müristas! Tiiu võpatub. Nii hilja sügisel veel äikesevihm. Ei tea, mida see tähendab. Kauguses hakkabki paistma tume pilvemügarik. Kõu kär-

gatab kõvemini. Loomad kogunevad ühtekokku ja seisavad vaikelt. Langevadki esimesed vihmahood. Enam koju ka ei jõua minna. Varsti ladiseb vihma taevast alla, tungib läbi puuokste maapinnale. Õnneks läheb äikesepilv ruttu mööda ja kar- jane pääseb vähese vihmaga. Nüüd peab küll ruttu koju minema, sest riided on märjad ja külm kipub kal- lale.

Koju jõudes tuleb vana perenaine Tiiule vastu. Tema hoiab Tiiut nagu oma last. „Kas sa siis ei märganud koju tulla?“ usutleb ta last. „Näe nüüd, kui märg sa oled! Säh, võta seegi suhu!“ Põlletaskust otsib ta suhkrutüki ja pistab lapsele suhu. Siis talutab ta Tiiu tuppa ahju äärde ja paneb kuivad riided selga.

Nii möödub kolm suve. Tiiu on juba päris suureks sirgunud. Enam ei igatse ta nii ema järele kui en- nem. Sageli mõtleb ta sellele, kui ru- mal võis ta olla. Sel suvel on ta vii- mast aastat. Karjapõli muutub juba üksluiseks. Ta tunneb ennast suure- na ja igatseb lahti sest nii lapsikust tööst.

Viimaks jõuab lahkumispäev. Isa on tulnud Tiiule hobusega järele. Peremees maksab palga ja annab üllatavaid kingitusi — tuliuued kin- gad ja kleidirie. Ise lausub: „See tüdruk väärib seda, sest ta on teinud tööd kahe inimese eest!“ Jah, Tiiu on olnud ikka püüdlik ja töökas. Karja- seameti kõrval on ta sageli töötanud põllul ja aias, sidunud vihke ja kit- kunud rohtu. Nii armsaks on saanud Tiiule see vana maja, aia ning lau- daga. Nüüd nagu midagi kipitaks südames lahkumise ajal. Isegi pisa- rad kipuvad silma. Jäetakse juma- laga. Vana perenaine õnnistab Tiiut ja käsib tal ikka ausaks ja töökaks jääda.

Vurisedes veereb vanker õuest välja — uude maailma, helgemasse tulevikku.

Noored kotkad laagris

„Laager, kolme virigu joonele kogu!“
 Käib läbi poistehulga vaevalt hetke kestnud nõksatus ja olemegi liikumatult rivis. Veel paar käsklust ja siis põriseva trummi ning kutsuva pasuna saatel asume laagriteele. Tee kaob märkamatu jalge all ja mis ongi meile, innukaile marssijaile, mõned kilomeetrid. Varsti olemegi laagri asupaigas. „Seis!“ Ja siis viiv hiljem: „Rivitult!“ Nagu rabatud, on sirged rivid ilusasti segi. Saame oma seljakotid kätte ja jookseme mäest alla. Seljakotid seame malevkondade järgi nõorsirgesse rivvi ja ise läheme tutvuma laagri asupaigaga. Aga näljaseks on võtnud matk rongis ja rivis kõhud, mõnusalt näljaseks. Hundiisu! Lihtne ja kare toit maitseb üliväga ning — kosutab.

Söönud, hakkame kohe tööle, lööme telke üles, teeme voodeid ja üldse, mis on laagris vajalik. Sigin ja sagin. Rutt ja jooks.

Telgi sisetöödega lõpule jõudnud, hakkame mõtlema, kuidas kaunistada telgi ümbrust.

Nõmme poisid — ja midagi nõmmelist peab olema telgigi juures. Ja mis on see nõmmeline, seda teavad kõik. Teavad ja — teevad. „Aga vapp! Vapp peab veel olema!“ leiab keegi. — „Nõmmel ju vappi veel ei ole,“ teab väita üks ninatark. Pole! Mis tähendab üks „pole“! Kui pole, siis seda mõnusam meile. Seda mõnusam meil tarkadel välja mõelda, ise luua. Pole — vaat' kus tuli leitudisega välja! Vähe mõtlemist, vähe särtsu — ja „pole“ asemel juba „ongi“! Ja milline veel! Eht mis eht!

Telgi ümbrust me täna ilustama ei hakka, vaid teeme viimaseid ettevalmistusi järgmisel õhtul peetavaks lõkkeks. Öhtu kadus! Varsti saame jälle süüa, siis vähe puhkust. Siis aga, jah siis — üks tubli magamine. Esimesel

ööl ometigi hästi magada ei saa, kuna pole veel harjunud laagrieluga. Hiljem aga — oh sa mu meie! Olete te näinud meest magamas, kes on kogu päeva rabelnud ausat tööd teha? Olete te kuulnud õiget, mehiste norskamist? — Ei? Oh teid vaeseid-õnnetuidd küll! Siis tulge ometi kord laagrisse nägema ja kuulma, kuid veel parem — ise kõike kaasa tegema!

Kelle seitse hommik puhub sarvur. Paneme võimlemisriided selga ning läheme mereranda võimlema ning pesema.

Hiljem paneme vormid selga, teeme telgi korda ja hakkame ümbrust kaunistama. Harilikult oli alati pääle telgi kõrdaseadmist hommikune liputseremonii ning telkide järelevaatus. Täna toimub aga see hiljem, kuna telkide ümbrus pole veel täiesti kaunistatud.

Varsti kõlab lokulaua hääl ja selle järel käsklus hommikueineks paigale. Nüüd võib näha tervet laagrit hanereas minemas söögi järele. He-hee — hanereas! Meie nimetame seda rivi küll hanereaks, kuigi harilik inimene peaks seda kõige eeskujulikumaks riviks. Nad pole näinud ju seda õiget!

Söönud, hakkame jälle telke korraldama. Peale lühikest puhkust tuleb see kõige pühalikum toiming — laagri avamine, kus hr. laagripäälilik süütab lõkke ja ütleb, et see lõke põlegu nii kaua, kuni meil see laager on.

Teisel hommikul taas suplus, võimlemine, liputseremonii, söök, töö, puhkeag, jälle tubli töö. Kell üks antakse käsklus: kiiresti täielikku vormi riietuda. Täidame jalamaid käskluse. Ei tea üldse, mis lahti on, aga varsti näeme Tallinna Kaitseliidu Maleva külalisi mäest alla tulemas, eesotsas hr. päälilikuga. Siis rivistume nende tervitamiseks. Mis nüüd viga! Mehi tuli juurde meeste ridadesse!

Järgmisel päeval käime Pakri tuletorni külastamas ning mängime luuremängu, kus olid välja pandud auhinnad. Laagri lõpul arvutatakse, missugusel telgil on kõige rohkem punkte. Meie telk osutub kõige paremaks ja auhinnaks saame — kaks tahvliit šokolaadi! Mõtelda!

Eks me pingutanudki. Nii mõnigi kord kippus päeval uni peale, kuid sellest hoolimata olime tragid poisid.

Kõige toredamad olid aga lõkkeõhtud, sääl sai mõnikord nii naerda, et öösi ei võinud rahulikult magada.

Lahkuda? Juba! Kas tõesti need ilusad päevad juba läbi? Ja nii mõnigi töö jäi veel tegemata, mõnigi nali nägemata. Ei, lahkuda ei taha! Kuid mis sa teed, ega ülemusele või vastu hakata.

Laul kõlab siiski õige rõõmsasti. Jumalaga, kaunis Letsee rand!

R I N G V A A D E

Õpilasingi kirjandusosakonna tegevusest

Käesoleval õppeaastal on kirjandusringi töö olnud võrdlemisi elav ja intensiivne. Üldse on peetud 20 koosolekut. On olnud 1 peakoosolek, 3 juhatuse koosolekut ja 16 töökoosolekut. Peale koosolekute on kirjandusring korraldanud ühe kirjandusliku võistluse.

I poolaastal oli kirjandusringil juhatuse liikmeid ainult kolm. Kirjandusringi esimees oli V gümn. õpil. V. Panso, laekur I gümn. õpil. M. Lõhmus ja kirjatöimetaja V progümn. õpilane A. Lesk.

II poolaastal valiti juhatusse 5 liiget. Esemeheks sai V gümn. õpilane H. Viil, abiks V gümn. õpil. E. Laan, laekuriks valiti V gümn. õpil. H. Tross, sekretäriks I gümn. õpil. H. Lesk ja sekretäri abiks V progümn. õpilane L. Odras.

Esimesel poolaastal peeti 9 koosolekut. Neist oli üks peakoosolek, kuna muud olid töökoosolekud. Töökoosolekuist oli 5 referaatkoosoleku: ja 3 vaidlusõhtut. Käsitlemist leidsid järgmised teemad:

- „Sig'una vallutamise põhjusi.“
- „Ülevaade G. Suitsu elust ja loomingust.“
- „Lõbusõit maailmaruumi.“
- „Buddha ja tema õpetus.“
- „Kino ja teater.“
- „Kultuuri head ja pahad küljed.“
- „Mõnda deklameerimisest.“
- „Kas karskusidee on teostatav?“

Teisel poolaastal on peetud 11 koosolekut. Neist on olnud 3 juhatuse koosolekut, 2 referaatkoosolekut ja 5 vaidlusõhtut. Käsiteldi järgmisi teemasid:

- „Ülevaade K. E. Söödi elust ja loomingust.“

„Kas liigne enesekriitika on pahe?“

„Saagu valgus!“

„Milles peitub õnn?“

„Mida arvata tänapäeva rekordspordist,“

„Kas maa või linn?“

„Kas üksikisiku huvid on vastuolus rahva üldhuvidega?“

Üks koosolek kulus luuletusvõistluse tagajärgede arutamisele. Nimelt korraldas kirjandusring luuletusvõistluse, millest osa võttis 19 õpilast. 32 luuletusest auhinnati 2, kuna tunnustused anti 7 õpilasele. Au hinnatud tööde autorid V gümn. õpil. H. Viil ja I gümn. õpil. H. Visnapuu said kumbki J. Kärneri antoloogia „150 aastat eesti luulet“. Tunnustused said järgmised õpilased: H. Visnapuu, V. Panso, A. Liima, V. Ahi, L. Pipar, Ö. Padrik ja S. Rajapuu.

Referaatidega on esinenud V gümn. kl. 11 õpilast, I gümn. kl. 3 õpilast ja V progümn. kl. 1 õpilane. Peale õpilaste referaatide on mainimisväärt hr. Remmeli vestlus luuletusvõistlusel kohale tulnud tööde üle.

Koosolekust osavõtjate arv oli suurim vaidlusteema „Kino ja teater“ puhul. Oli ilmunud 78 õpilast. Keskmise osavõtjate arv kõikus 35—40 õpilase vahel.

Üldiselt võib olla rahul kirjandusringi saavutustega. Mis puutub õpilasisse, siis sooviksime meelsasti näha, et ka nooremate klasside õpilased harjuksid sõna võtma koosolekuil. Rohked vaidlusõhtud ongi mõeldud selleks, et õpilased sääl oma kõneoskust ja esinemiskindlust arendaksid.

SISUKORD:

Saateks	dir. A. Teaste
Saatesõnad	Herk Visnapuu
Kodumaa laul	Herk Visnapuu
Ma tean, et ma mitte midagi ei tea	Heino Viil
Tunne iseennast!	N. Remmel
Jõuluõöl	Heino Viil
Suusaretk	Herk Visnapuu
Suuskadel	Õ. Padrik
Abielu lävel	Hans Tross
Õö	Lilia Pipar
Perenaised	E. Kaupmees
Linn	Valgus
Kodu	L. Hiiepuu
Koer	Voldemar Panso
Mineviku mälestus	Viktor Ahi
Abituriendid	* * *
Karujaht	H. T.
Meeleoluline matk Nõmmel.	Õ. Padrik
Karjapõli	Selvi Rajapuu
Noored kotkad laagris	Valentin Nuudi
Õpilasingi kirjandusosakonna tegevusest.	* * *

Väljaandja: Nõmme Gümnaasiumi ja Progümnaasiumi õpilasing.

Vastutav toimetaja: Nikolai Remmel.

„Külvaja“ trükk, Tallinn, Rataskaevu 6.